

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
sediul Rîșcani

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
office Rîșcani

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2068, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2068, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Dosarul nr.3-2121/2022

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușneanu 28

Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani), Judecător Vitalii Ciumac, în scopul asigurării examinării cauzei civile nr. 3-2121/2022 intentate la cererea de chemare în judecată în contenciosul administrativ, depusă de *Silvia Slobodzean împotriva Președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu, cu participarea terțului Consiliul Superior al Magistraturii privind contestarea actelor administrative și obligarea emiterii actului administrativ individual*,

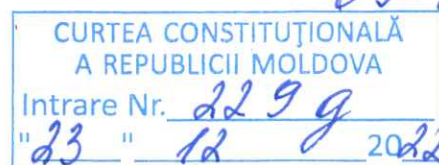
Vă expediază sesizarea Curții Constituționale pe marginea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de reclamantul Slobodzian Silvia.

Anexe: - copia încheierii din 08.12.2022 prin care s-a admis cererea privind sesizarea Curții Constituționale privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 3 file;

- sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, pe 39 file;
- copia cererii de chemare în judecată, pe 82 file.

Judecătorul Judecătoriei Chișinău
(sediul Rîșcani)

Vitalii Ciumac

Curtea Constituțională a Republicii Moldova,
mim. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, 28

SESIZARE

în temeiul art. 135 alin. 1 lit. a) b) și g) din Constituția Republicii Moldova

I. AUTORUL SESIZĂRII

Silvia Slobodzean

II. OBIECTUL SESIZĂRII

- Interpretarea art. 88 lit. d) și art. 116 alin. (3) din Constituție (Referitoare întinderea discreției Președintelui Republicii Moldova în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor) în coroborare cu alin. (3,4) al art. 11 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

- Controlul constituționalității Legii nr. 47 din 10.03.2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;

- controlul constituționalității **Art. II.** alin. (1) și (2) a Legii Nr. 120 din 23-09-2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova;

III. Circumstanțele cauzei examinate de instanța de judecată

Pe rolul judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani (judecător Vitalie Ciurac) se află în examinare cauza în contencios administrativ intentată la acțiunea Silviei Slobodzean către Președintele Republicii Moldova privind:

- Anularea actului administrativ defavorabil emis de Președintele Republicii Moldova nr. 01-06-18 din 30.05.2022 prin care a respins confirmarea subsemnatei în funcția de judecător până a atingerea plafonului de vârstă;

- Obligarea Președintelui Republicii Moldova de a emite actul administrativ favorabil Decretul de confirmare în funcție a subsemnatei până la atingerea plafonului de vârstă.

În fapt se reține că, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1894-VIII din 30 decembrie 2015, reclamanta a fost numită în funcția de judecător la Judecătoria Strășeni pe un termen de 5 ani.

Potrivit Hotărârii Plenului CSM nr. 624/26 din 29 septembrie 2016, reclamanta a fost transferată în funcția de judecător la instanța nou-creată Judecătoria Strășeni, începând cu 01 ianuarie 2017.

Prin Hotărârea Colegiului de Evaluare a performanțelor judecătorului nr. 39/4 din 12.04.2019 s-a acordat judecătorului Silvia Slobodzean de la Judecătoria Strășeni (sediul central), în rezultatul susținerii evaluării performanțelor judecătorilor, calificativul „foarte bine”.

Prin Demersul nr. 1065m/i din 14.04.2022 în conformitate cu art. II din Legea nr. 47/22 pentru modificarea art. 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor a fost trimisă Președintelui Republicii Moldova propunerea de confirmare în funcția de judecător a subsemnatei până la atingerea plafonului de vârstă.

Conform răspunsului nr. 04-31/S-393/22 din 09.06.2022 Autoritatea Națională de Integritate indică că, Aparatul Președintelui Republicii Moldova, prin demersul nr. 2/1-06-506 din 15.04.2022, a solicitat opinia Autorității, vis-a-vis de corespunderea candidaților propuși

pentru a fi numiți în funcția de judecător, până la atingerea plafonului de vârstă, conform prevederilor art.6, art. 8 alin. 1 și art. 15 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului. Prin răspunsul oferit, s-a indicat că subsemnata, nu a fost indicată ca subiect în privința căruia a fost demarat controlul privind respectarea regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Prin scrisoarea nr. 02/36-3316 din 22.11.2022 subsemnatei i s-a comunicat că citez, *”Centrul Național Anticorupție a examinat solicitarea referitoare la prezentarea informației furnizate Președintelui Republicii Moldova, privind candidatura Dumneavoastră pentru numirea în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă.*

Prin urmare, Vă informăm că în conformitate cu prevederile art. 4, alin. (1) lit. f) al Legii nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, în atribuțiile Centrului intră: „efectuarea analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției”. Concomitent, potrivit prevederilor art. 5, lit. k) a legii precitate: „în executarea atribuțiilor, Centrul este obligat să asigure protecția și păstrarea informației care constituie secret de stat, bancar și comercial, precum și a altor secrete apărute prin lege, care au devenit cunoscute în executarea atribuțiilor.

În acest context, informația de referință poartă un caracter informativ/analitic și este atribuită la secretul de stat. Astfel, informația solicitată nu poate fi divulgată terțelor persoane în condițiile actelor normative în vigoare”.

Prin actul administrativ defavorabil nr. 01-06-18 din 30.05.2022 Președintele Republicii Moldova a respins confirmarea subsemnatei în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă pe următoarele motive, citez, *”...în rezultatul examinării declarațiilor de avere a candidaților, am constatat că judecătorul Silvia Slobodzean deține proprietăți imobiliare și bunuri mobile care relevă discrepanțe vădite între venitul oficial obținut și cheltuielile înregistrate pentru procurarea acestor bunuri, fapt ce indică bănuiala obținerii unor venituri dubioase. În același timp, unii dintre judecătorii vizați, în încercarea de a-și acoperi discrepanțele între venitul obținut și cheltuielile înregistrate, declară donații suspecte de la diferite persoane fizice, eventual cu un caracter fictiv al acestora, inclusiv indică în declarații date incomplete sau contradictorii în diferiți ani. Totodată, conform informațiilor disponibile, judecătorul Silvia Slobodzean în exercitarea atribuțiilor, contrar principiului independenței și imparțialității, a adoptat hotărâri dubioase, ceea ce creează suspiciuni de părtinire și executarea unor ordine din zona politicului, care implicit a dus la favorizarea unor actori politici. Acest fapt ridică problema independenței și integrității judecătorilor și trezește suspiciuni rezonabile privind hotărârile pronunțate de către aceștia.”*

Actul administrativ defavorabil indicat supra este ilegal și urmează a fi anulat.

IV. Expunerea pretensei încălcări a Constituției și a argumentelor în sprijinul acestei afirmații.

Legislația pertinentă.

Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6

Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 15

Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 88

Alte atribuții

Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții:

d) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;

Articolul 114

Înfăptuirea justiției

Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești.

Articolul 115

Instanțele judecătorești

(1) Justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înfiiințarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

/redacția după 01.04.2022/

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vîrstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii. Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

/redacția de până la 01.04.2022/

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 121/1

Rolul

Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței autorității judecătorești.

Articolul 123

Atribuțiile

(1) Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători. Consiliul Superior al Magistraturii își exercită atribuțiile în mod direct sau prin intermediul organelor sale specializate.

Prevederile relevante Legii Nr. 544 din 20-07-1995 cu privire la statutul judecătorului

Articolul 1. Judecătorul, purtător al puterii judecătorești

(1) Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.

(2) Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii.

(3) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

Articolul 11. Numirea judecătorului în funcție

(1) Judecătorii se numesc în funcție, din rîndul candidaților selectați în urma concursului, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorii sînt numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

(3) Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător și numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.

(4) Refuzul de numire în funcție trebuie să fie motivat și se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Președintele Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

Articolul 11. Numirea judecătorului în funcție (redacția pînă la 26.08.2022)

(1) Judecătorii judecătoriilor și judecătorii curților de apel se numesc în funcție, din numărul candidaților selectați prin concurs, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Candidații selectați, care întrunesc condițiile specificate la art.6, se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sînt numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

(3) Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau pînă la atingerea plafonului de vîrstă și numai **în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.**

(4) Refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție **trebuie să fie motivat** și se face în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe care necesită o examinare suplimentară, Președintele Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

Articolul 13. Evaluarea performanțelor judecătorilor

(1) Performanțele judecătorilor se evaluează în scopul aprecierii nivelului de calificare și abilităților profesionale ale judecătorilor.

(2) Judecătorii în funcție sînt supuși evaluării periodice a performanțelor o dată la 3 ani.

(3) În condițiile legii, judecătorii în funcție sînt supuși evaluării performanțelor și în cazul:

(5) **Performanțele judecătorilor se evaluează de către colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor în temeiul prezentei legi, al Legii nr. 154 din 5 iulie 2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și al regulamentelor Consiliului Superior al Magistraturii.**

(7) Procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor sînt stabilite în regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii.

Articolul 14. Drepturile judecătorilor

(1) Judecătorii au dreptul:

a) să beneficieze de drepturile și libertățile consacrate de Constituția și legislația Republicii Moldova;

Articolul 17. Asigurarea independenței judecătorului

Independența judecătorului este asigurată prin:

a) procedura de înfăptuire a justiției;

b) procedeul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție.

Prevederile Legii Nr. 947 din 19-07-1996 cu privire la Consiliul Superior al

Magistraturii

Articolul 1. Consiliul Superior al Magistraturii – organ de autoadministrare judecătorească

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătorec, și este garantul independenței autorității judecătorești.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.

Articolul 4. Competența Consiliului Superior al Magistraturii

(1) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe referitoare la cariera judecătorilor:

a) face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, respectiv, Parlamentului de numire, promovare la o instanță superioară, transferare la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, de numire în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță ori de eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești;

Articolul 7. Organele specializate

(1) În subordinea Consiliului Superior al Magistraturii funcționează:

a) colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor;

b) colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor;

c) colegiul disciplinar;

d) inspecția judiciară.

(2) Competența, modul de organizare și de funcționare a colegiilor sînt stabilite prin legi și prin regulamentele aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii.

Articolul 15. Ședințele

(1) Consiliul Superior al Magistraturii ca organ colegial își exercită atribuțiile în plen.

(2) Ședința Consiliului Superior al Magistraturii este deliberativă dacă la ea participă cel puțin două treimi din membrii lui.

(4) La ședințele Consiliului Superior al Magistraturii se citează în mod obligatoriu persoanele a căror problemă se examinează.

Articolul 19. Propunerea pentru numirea în funcția de judecător, de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești

(1) Consiliul Superior al Magistraturii face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului referitor la numirea în funcția de judecător a candidaților pentru aceste funcții, precum și la numirea în funcția de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești.

(2) Selectarea candidaților pentru funcția de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești se face de către Consiliul Superior al Magistraturii în baza hotărârii colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor. Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii privind selectarea candidaților pentru funcția de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești trebuie să fie motivată și se adoptă prin votul deschis al membrilor Consiliului.

(3) **Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii cu propunerea respectivă de numire în funcția de judecător, de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești, dosarul personal al candidatului însoțit de curriculum vitae din care să rezulte activitatea lui și de proiectul de decret sau de hotărârea privind numirea în funcție, se înaintează de către președintele Consiliului.**

Articolul 24. Adoptarea de hotărâri

(1) Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut la art. 19 alin. (4). La adoptarea hotărârilor cu privire la cariera judecătorilor, răspunderea disciplinară a acestora, sancționarea și eliberarea din funcție a judecătorilor, membrii de drept ai Consiliului Superior al Magistraturii participă fără drept de vot.

(2) Votarea se efectuează în lipsa persoanei al cărei caz este examinat și în lipsa celorlalți invitați.

(3) Consiliul Superior al Magistraturii pronunță public dispozitivul hotărârii, fapt care se consemnează într-un proces-verbal. Hotărârea motivată, care conține și numărul de voturi, se redactează în cel mult 30 de zile și se semnează de președintele ședinței.

(4) În cazul în care un membru al Consiliului Superior al Magistraturii face opinie separată, aceasta va fi motivată și se va anexa la hotărâre fără a i se da citire.

(5) În cazul în care Consiliul Superior al Magistraturii își exercită atribuțiile prevăzute la art. 22 alin. (4), membrul Consiliului care a înaintat sesizarea privind faptele ce pot constitui abateri disciplinare nu participă la adoptarea hotărârii.

Articolul 25. Contestarea hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii

Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate la Curtea de Apel Chișinău de orice persoană interesată, în termen de 30 de zile de la data comunicării acesteia.

Prevederile relevante Legii Nr. 154 din 05-07-2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor

Articolul 12. Scopul și rezultatele evaluării performanțelor judecătorilor

(1) Performanțele judecătorilor se evaluează de către colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor (în continuare – *colegiul de evaluare*), evaluarea avînd ca scop stabilirea nivelului de cunoștințe și aptitudini profesionale ale judecătorilor, cît și a capacității de a aplica cunoștințele teoretice și aptitudinile necesare în practica profesiei de judecător, stabilirea aspectelor slabe și aspectelor forte din activitatea judecătorilor, stimularea tendinței de perfecționare a abilităților profesionale și sporirea eficienței activității judecătorilor la nivel individual și la nivel de instanțe judecătorești.

Articolul 13. Formele evaluării performanțelor judecătorilor

(1) Evaluarea performanțelor judecătorilor se desfășoară în două forme:

- a) evaluarea periodică;
- b) evaluarea extraordinară.

(2) Judecătorul este supus evaluării periodice a performanțelor o dată la 3 ani. În cazul acordării calificativului „insuficient”, judecătorul este supus evaluării extraordinare în termenul stabilit de colegiul de evaluare. Acordarea calificativului „insuficient” la două evaluări consecutive constituie temei pentru inițierea, din partea Consiliului Superior al Magistraturii, a procedurii de eliberare din funcție a judecătorului.

(3) Judecătorul este supus evaluării performanțelor în mod extraordinar fie din propria inițiativă a acestuia, fie în cazul obținerii calificativului “insuficient” la evaluarea periodică.

(4) Judecătorul este supus evaluării performanțelor în mod extraordinar și în cazul:

a) numirii în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă;

Articolul 14. Procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor

(1) În procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor se urmărește analiza complexă a activității profesionale și a calităților personale ale judecătorilor, îmbunătățirea performanțelor profesionale ale acestora, creșterea eficienței activității instanțelor de judecată și a încrederii publice în autoritatea judecătorească, menținerea și consolidarea calității sistemului judecătoresc.

(2) Procedura și criteriile detaliate de evaluare a performanțelor judecătorilor se stabilesc prin regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului.

(3) Procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor trebuie să respecte principiul corectitudinii juridice, principiul așteptărilor legitime și alte principii fundamentale, să creeze condiții pentru o evaluare obiectivă și multidimensională a activității profesionale a judecătorilor. Actele normative privind evaluarea performanțelor judecătorilor vor prevedea în mod expres și detaliat:

a) limitele extinderii procesului de evaluare a performanțelor judecătorilor;

b) metodologia, procedura și durata evaluării performanțelor judecătorilor;

c) criteriile de evaluare și indicatorii de performanță a activității judecătorilor;

d) sursele de informare și mijloacele de colectare a informațiilor necesare evaluării performanțelor judecătorilor.

Articolul 15. Componenta și durata mandatului

(1) Colegiul de evaluare are drept scop asigurarea evaluării performanțelor judecătorilor.

Articolul 17. Competența colegiului de evaluare

(1) Colegiul de evaluare:

a) examinează dosarele judecătorilor supuși evaluării, actele prezentate de către aceștia și actele referitoare la aceștia;

b) organizează și desfășoară interviuri cu judecătorii supuși evaluării;

c) adoptă hotărâri cu privire la judecătorii supuși evaluării;

d) desemnează membrii colegiului responsabili de observarea activității desfășurate de judecătorii evaluați în cadrul ședințelor de judecată;

e) prezintă colegiului pentru selecție hotărârile privind judecătorii supuși evaluării în cazurile prevăzute la art.5 alin.(3);

f) prezintă Institutului Național al Justiției propuneri pentru dezvoltarea și îmbunătățirea programelor de formare continuă a judecătorilor.

(2) În procesul evaluării performanțelor judecătorilor, colegiul de evaluare trebuie să fie obiectiv, să respecte principiile echității și rezonabilității și să adopte hotărâri motivate.

Articolul 21. Ședințele colegiului de evaluare

(1) Colegiul de evaluare se întrunește în ședințe periodice și în funcție de necesități.

(2) Ședințele colegiului de evaluare sunt publice. Acestea sînt deliberative dacă la ele participă cel puțin 5 membri. La ședințele colegiului participă, în mod obligatoriu, judecătorii supuși evaluării, de asemenea pot participa persoanele care au solicitat inițierea procedurii de evaluare a performanțelor judecătorilor.

(3) Colegiul de evaluare examinează, în termen de o lună, materialele prezentate de secretariatul Consiliului Superior al Magistraturii.

(4) Activitatea colegiului de evaluare este reglementată printr-un regulament aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Dezbaterile din ședințele colegiului de evaluare se consemnează într-un proces-verbal și se înregistrează audio. Înregistrarea audio a ședinței se anexează la procesul-verbal. Procesul-verbal se întocmește în decurs de 3 zile lucrătoare, fiind semnat de președintele ședinței și de secretar.

Articolul 22. Adoptarea hotărârilor

(1) Hotărârile colegiului de evaluare se adoptă cu votul deschis al majorității membrilor aleși/desemnați, în lipsa persoanelor invitate la ședință și în lipsa judecătorului evaluat.

2) În cazul în care colegiul de evaluare supune evaluării performanțele unui judecător care este și membru al colegiului, acesta nu participă la examinarea subiectului respectiv de pe agenda ședinței.

(3) Hotărârile colegiului de evaluare trebuie să conțină:

a) descrierea activității judecătorului în perioada supusă evaluării;

b) deficiențele de ordin profesional, administrativ sau organizațional din activitatea judecătorului, în cazul existenței acestora, și recomandările colegiului privind evitarea sau excluderea acestor deficiențe;

c) orice altă informație importantă în opinia colegiului.

(4) Hotărârile colegiului de evaluare se emit în formă scrisă și trebuie să fie motivate. Dacă un membru al colegiului are o opinie separată față de hotărârea emisă, acesta o expune în scris, cu indicarea motivelor, documentul fiind anexat la dosar. Hotărârile sînt semnate de președintele și membrii colegiului care au participat la ședință. Hotărârile colegiului de evaluare se transmit Consiliului Superior al Magistraturii și, după caz, colegiului pentru selecție a doua zi după expirarea termenului de contestare a hotărârilor. Hotărârile colegiului de evaluare se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii în termen de 5 zile lucrătoare de la data adoptării.

(5) Copia scanată a originalului hotărârii se expediază prin poșta electronică persoanei care a fost supusă evaluării a doua zi după adoptarea hotărârii.

Articolul 23. Hotărîrea privind evaluarea performanțelor

(1) În urma evaluării performanțelor judecătorului, colegiul de evaluare adoptă, după caz, una din următoarele hotărâri:

a) hotărîrea privind susținerea evaluării performanțelor, fiind acordat unul din calificativele: "insuficient", "bine", "foarte bine" sau "excelent";

b) hotărîrea privind eșuarea evaluării performanțelor.

(2) Hotărîrea privind eșuarea evaluării performanțelor judecătorului sau, după caz, a președintelui/vicepreședintelui de instanță judecătorească se adoptă de către colegiul de evaluare în cazul în care:

a) se stabilește necorespunderea evidentă a judecătorului cu funcția pe care o deține;

b) președintele/vicepreședintele de instanță judecătorească își îndeplinește în mod necorespunzător funcțiile de conducere.

(3) În cazul stabilirii circumstanțelor prevăzute la alin.(2) lit.a) și b), hotărîrea colegiului de evaluare constituie temei de drept pentru suspendarea din funcție și pentru inițierea de către Consiliul Superior al Magistraturii a procedurii de eliberare a persoanei din funcția de judecător sau din cea de președinte/vicepreședinte de instanță judecătorească.

(4) În cazul depistării unor temeuri de tragere la răspundere disciplinară a judecătorului evaluat, colegiul de evaluare suspendă procedura de evaluare a judecătorului în cauză și sesizează Consiliul Superior al Magistraturii în vederea examinării oportunității de a intenta procedura disciplinară. Procedura de evaluare a performanțelor judecătorului va fi reluată după

recepționarea unui răspuns din partea Consiliului Superior al Magistraturii privind refuzul de a intenta procedura disciplinară sau, după caz, după finalizarea procedurii disciplinare în privința judecătorului evaluat, cu excepția cazului în care judecătorul în cauză este eliberat din funcție.

Articolul 24. Contestarea hotărârilor colegiului de evaluare

Hotărârile colegiului de evaluare pot fi contestate la Consiliul Superior al Magistraturii, prin intermediul colegiului, în termen de 10 zile lucrătoare de la data adoptării acestora, de către judecătorii în privința cărora colegiul a adoptat hotărâri și doar în partea ce se referă la procedura de emitere și adoptare.

Codul administrativ

Articolul 10. Actul administrativ individual

(1) Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

(2) Decizia autorității publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală este un act administrativ individual.

Articolul 11. Categoriile actelor administrative individuale

(1) Actele administrative individuale pot fi:

a) *acte defavorabile* – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat;

Articolul 16. Dreptul discreționar al autorității publice

(1) Dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare scopului legii atunci când aplică o dispoziție legală.

(2) Exercițarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare.

Articolul 17. Dreptul vătămât

Drept vătămât este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Articolul 21. Legalitatea

(1) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

(2) Exercițarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate.

(3) Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Articolul 28. Eficiența

(1) Procedura administrativă se realizează într-un mod simplu, adecvat, rapid, eficient și corespunzător scopului. Realizarea procedurii administrative prin intermediul mijloacelor electronice de comunicație este obligatorie în toate situațiile în care mijloacele respective pot fi utilizate, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel.

(2) Procedura administrativă se realizează în scris, pe suport de hârtie sau în format electronic, dacă caracterul urgent al măsurii nu cere o realizare verbală a procedurii administrative.

Articolul 29. Proportionalitatea

(1) Orice măsură întreprinsă de autoritățile publice prin care se afectează drepturile sau libertățile prevăzute de lege trebuie să corespundă principiului proporționalității.

(2) O măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă:

a) este potrivită pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege;

b) este necesară pentru atingerea scopului;

c) este rezonabilă.

(3) Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit.

Articolul 53. Competența

(1) Competența reprezintă totalitatea atribuțiilor acordate autorităților publice sau persoanelor din cadrul acestora prin lege sau alte acte normative.

(2) Competența se stabilește la momentul inițierii procedurii administrative.

(3) Modificarea dispozițiilor legale privind competența pe parcursul derulării procedurii administrative nu afectează competența stabilită inițial, cu excepția cazului în care autoritatea publică este desființată sau dacă pentru procedurile administrative în desfășurare legea prevede în mod expres transferul de competență.

Articolul 94. Audierea participanților

(1) Înainte de emiterea unui act administrativ individual defavorabil pentru un participant sau înainte de respingerea unui act administrativ individual favorabil, participantul are dreptul să fie audiat în legătură cu faptele și circumstanțele relevante pentru actul ce urmează a fi emis.

(2) Audierea poate fi făcută verbal sau în scris.

Articolul 137. Dreptul discreționar

(1) În exercitarea dreptului discreționar atribuit, autoritățile publice trebuie să acționeze cu bună-credință în limitele legal stabilite și cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul.

(2) Dacă autoritatea publică poate decide discreționar și doar una din mai multe consecințe juridice este legală, atunci dreptul discreționar al autorității publice se reduce la alegerea consecinței juridice/soluției legale.

(3) Stările de fapt identice în esență se tratează identic. O tratare neidentică a două stări de fapt identice se admite numai dacă există un motiv obiectiv.

(4) Dacă într-un caz autoritatea publică și-a exercitat dreptul discreționar într-un anumit mod, atunci în cazuri similare ea este obligată să își exercite dreptul discreționar în același mod. Această regulă nu se aplică dacă autoritatea publică intenționează să își schimbe în viitor practica de exercitare a dreptului discreționar în cazuri similare.

LEGEA Nr. 47 din 10-03-2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor:

Art. I. – La articolul 13 alineatul (4) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.190–192, art.636), cu modificările ulterioare, litera a) se abrogă.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) În termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, la cererea judecătorilor care cad sub incidența prezentului alineat, Consiliul Superior al Magistraturii va înainta Președintelui Republicii Moldova propunerile de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă pentru:

a) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție a expirat la data intrării în vigoare a prezentei legi, dar nu au fost supuși evaluării extraordinare a performanțelor, prevăzută la art.13 alin.(4) lit.a) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;

b) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție va expira până la data de 1 aprilie 2022.

(3) La înaintarea propunerilor prevăzute la alin.(2) din prezentul articol se va ține cont de rezultatele evaluării periodice a performanțelor judecătorilor respectivi, efectuată o dată la 3 ani, conform prevederilor art.13 alin.(2) din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului și ale Legii nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor.

(4) Judecătorii prevăzuți la alin.(2) care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, nu au fost supuși niciunei evaluări periodice sau extraordinare a performanțelor vor fi înaintați pentru numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă după constituirea Consiliului Superior al Magistraturii plenipotențiar.

Argumentare

Potrivit art. 88 din Constituția RM, Președintele Republicii Moldova îndeplinește și următoarele atribuții: ..., d) numește în funcții publice, **în condițiile prevăzute de lege.**

Potrivit art. 116 alin. (2) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, **în condițiile legii**, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.

(5) Deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie adoptate în baza **unor criterii obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente, în condițiile legii.** Promovarea sau transferul judecătorilor se face doar cu acordul acestora.

Potrivit art. 11 (1) din Legea 544/1995 privind statutul judecătorului, judecătorii judecătorești și judecătorii curților de apel se numesc în funcție, din numărul candidaților selectați prin concurs, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Candidații selectați, care întrunesc condițiile specificate la art.6, se numesc în funcția de judecător inițial pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani. (3) Președintele Republicii Moldova **poate respinge o singură dată** candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcția de judecător pe 5 ani sau până la atingerea plafonului de vârstă **și numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.** (4) **Refuzul de numire în funcție sau de reconfirmare în funcție trebuie să fie motivat și se face** în termen de 30 de zile de la data parvenirii propunerii. În cazul apariției unor circumstanțe

care necesită o examinare suplimentară, Președintele Republicii Moldova anunță Consiliul Superior al Magistraturii despre prelungirea termenului indicat cu 15 zile.

Astfel, prezenta sesizare în partea indicată supra se referă la caracterul neclar al acestor norme și coroborării între ele în ceea ce privește confirmarea în funcție a judecătorilor până la plafon după expirarea termenului de 5 ani și întinderea caracterului discreționar al Președintelui Republicii Moldova în exercitarea atribuțiilor de numire sau confirmare în funcție a judecătorilor până la plafon.

Normele indicate nu prevăd criterii clare în baza cărora Președintele Republicii Moldova urmează să ia decizia de a numi/confirma sau a respinge candidatul/judecătorul numirea/confirmarea în funcție până la plafon, or **criteriile obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente nu sunt reglementate prin careva acte normative.**

Drept confirmare a neclarității normelor indicate și lipsei unei reglementări în acest sens, vreau să aduc în atenția Curții Constituționale unele pasaje din materialele procedurii judiciare în cadrul căreia este ridicată prezenta excepție:

Referința Aparatului Președintelui Republicii Moldova depusă în judecătoria Chișinău (sediul Râșcani) și anume:

"exercitarea prerogativei în partea ce ține de respingerea candidaturii propuse de Consiliul Superior al Magistraturii pentru numirea în funcție de judecător reprezintă un drept al Președintelui Republicii Moldova. În consecință, realizarea dreptului discreționar atribuit nu aduce atingere principiilor independenței, imparțialității și inamovibilității judecătorului, deoarece la etapa respectivă împuternicirile persoanei aferente statutului de judecător (subsemnatei) au încetat odată cu expirarea termenului inițial de numire de 5 ani. Or, după cum specifică însuși reclamanta, în perioada de la expirarea împuternicirilor, aceasta nu exercită atribuțiile de înfăptuire a justiției.

La același subiect, amintim jurisprudența Curții Constituționale pe marginea efectuării controlului de constituționalitate al art. 11 alin. 3 și 4 din Legea nr. 544/1995. Astfel, prin Hotărârea nr. 9/2003, Înalta Curtea a reținut că în ceea ce privește exercitarea de către Președintele Republicii Moldova a atribuției constituționale de numire a judecătorilor, legiuitorul constituant nu a supus-o unor condiții, fapt ce acordă Președintelui Republicii Moldova dreptul discreționar de a lua o decizie opțională asupra candidaturii propuse de Consiliul Superior al Magistraturii. Însă Președintele Republicii Moldova nu va proceda la numirea unei candidaturi noi sau eliberarea din funcție a judecătorului fără să i se fi prezentat propunerea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii, fapt ce-l determină să indice motivele respingerii candidaturii propuse.

Prin prisma cadrului legal referit, precizăm că evaluarea candidaturilor magistraților propuși pentru numirea în funcție de judecător până la atingerea plafonului de vîrstă se circumscrie prerogativei atribuite șefului statului la această primă fază de examinare a dosarelor personale. Or, decizia de respingere a candidaturilor propuse, competență atribuită inclusiv de norma constituțională, necesită a fi legitimată ce puțin prin expunerea circumstanțelor constatate și concluziile formulate în rezultatul evaluării efectuate, având în vedere marja de discreție a șefului statului în realizarea acestui procedeu".

Din pasajul respectiv se deduce clar lipsa unui model care ar putea asigura respectarea principiului separării puterilor și independența deplină a justiției. Or evaluarea candidaturilor magistraților propuși pentru numirea în funcție de judecător până la atingerea plafonului de vîrstă se circumscrie prerogativei atribuite șefului statului, în măsura în care se bazează pe **criteriile obiective, bazate pe merit, și a unei proceduri transparente**, iar decizia de respingere a judecătorului în funcție până la plafon nu poate rezulta din marja de discreție a șefului statului, ci numai în cazul depistării unor probe incontestabile de incompatibilitate a candidatului cu funcția respectivă, de încălcare de către acesta a legislației sau de încălcare a procedurilor legale de selectare și promovare a lui.

Prin urmare, Curtea Constituțională urmează să interpreteze art. 88 lit. d) și art. 116 alin. (3) din Constituție în coroborare cu alin. (3,4) al art. 11 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, sub aspectul întinderii atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova la numirea/confirmarea în funcție a judecătorilor până la plafon și gradul de discreție a acestuia la adoptarea deciziilor respective.

Nu în ultimul rând necesitatea interpretării acestor norme rezultă și din însăși declarațiile Președintelui Republicii Moldova date la diferite posturi de televiziune după cum urmează:

-Briefing de presă susținut de Maia Sandu, după ședința CSS /05.09.2022/https://www.youtube.com/watch?v=fE55ZxKpA9I&ab_channel=TV8/ min. 10.09 " *Aceste numiri ale judecătorilor nu se fac după legea ordinară, știți că a fost o lege specială, pe motiv că membrii Consiliului Superior al Magistraturii nu pot face evaluarea acestor candidați, în acest caz, aici, Președinția trebuie să facă această evaluare și asta a luat mai mult timp, chiar dacă legea nu scrie foarte clar în ce mod putem să facem această evaluare. Deci este o situație neordinară până la numirea următorului CSM care va fi cu drepturi depline și în momentul în care o să avem evaluări suficiente din perspectiva noastră a Președinției, atunci o să venim cu o decizie pe acești judecători*".

Totodată solicit Înaltei Curți, să interpreteze criteriile și procedura conform căreia Președintele Republicii Moldova urmează să ia decizia de confirmare/ numire sau respingere a judecătorului în funcție până la plafon, or la etapa respectivă în Legislația Republicii Moldova este un vid juridic (omisiune) în acest sens care lasă loc de interpretări subiective cu riscul adoptării unor decizii arbitrare din partea puterii executive.

În acest sens este imperios de necesară, interpretarea atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova și în partea ce ține de competența de acumulare a informațiilor despre judecători de la instituțiile statului precum ANI, CNA, FISC, implicit din spațiul public, reportaje și investigații jurnalistice, din demersurile justițiabililor concreți întru constatarea dacă candidații/judecătorii întrunesc cerințele reputației ireproșabile și respectiv promovarea testului de integritate pentru a fi numiți în onorabila funcție de judecători până la atingerea plafonului de vârstă.

Nu mai puțin de necesară este și interpretarea de către Înalta Curte a întinderii atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova, în măsura în care acestea nu sunt reglementate de prevederile art. 6, 10, 11, 16, 17, 21-32, 69, 70, 78, 82, 83, 85, 94, 96, 117-131, 132, 137 din Codul administrativ și dacă acestea acoperă:

- evaluarea integrității judecătorului inclusiv prin corespunderea averii declarate cu veniturile legale disponibile, corespunderea nivelului de viață cu veniturile legale etc. și constatarea discrepanței vădite sau lipsei acesteia între venitul oficial obținut și cheltuielile înregistrate pentru procurarea bunurilor și subsecvent constatarea bănuielii obținerii unor venituri dubioase;
- constatarea faptului primirii donațiilor suspecte eventual cu caracter fictiv al acestora de la diferite persoane fizice în scopul încercării de către judecători de a-și acoperi discrepanțele între venitul oficial obținut și cheltuielile înregistrate;
- constatarea indicării datelor incomplete sau contradictorii în declarațiile de avere și interese;
- constatarea adoptării hotărârilor dubioase ce creează suspiciuni de părtinire și executare a unor ordine din zona politicului, care implicit a dus la favorizarea unor actori politici.
- constatarea problemelor de independență și integritate a judecătorilor care trezesc suspiciuni rezonabile privind hotărârile pronunțate.
- **emiterea deciziei de respingere a candidatului/judecătorului până la plafon în baza informației furnizate de CNA Președintelui Republicii Moldova pentru numirea în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, efectuată în conformitate cu prevederile art. 4, alin. (1) lit. f) al Legii nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, și**

anume: „efectuarea analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției” și care, poartă un **caracter informativ/analitic și este atribuită la secretul de stat**. Respectiv, informația dată nu poate fi divulgată terțelor persoane, adică judecătorului vizat”.

Aceste atribuții urmează a fi clarificate, or felul în care sunt interpretate și exercitate de către Președintele Republicii Moldova înclină spre asumarea atribuțiilor organelor de control și de urmărire penală și care în consecință afectează grav **principiul prezumției de nevinovăție al judecătorilor** și implicit dreptul la un proces echitabil (latura penală), dreptul la respectarea vieții private și de familie, dreptul de a fi tratat în mod egal, dreptul judecătorului de a fi evaluat de un organ independent de puterea legislativă și executivă.

Potrivit jurisprudenței CEDO, *Legislația națională trebuie să fie clară, previzibilă și suficient de accesibilă* (Silver și alții împotriva Regatului Unit, pct. 87), iar *cerința de claritate se aplică marjei de apreciere exercitate de autoritățile publice. Legislația internă trebuie să indice cu o claritate rezonabilă sfera și modul de exercitare a discreției relevante conferite autorităților publice, astfel încât să li se asigure persoanelor private gradul minim de protecție de care beneficiază în temeiul principiului statului de drept într-o societate democratică* (Piechowicz împotriva Poloniei, pct. 212).

În ceea ce privește **previzibilitatea**, CEDO a explicat că, *expresia „prevăzut de lege” implică așadar, în special, faptul că dreptul intern trebuie să fie redactat suficient de previzibil pentru a le furniza persoanelor particulare indicii adecvate privind circumstanțele și condițiile în care autoritățile au dreptul să recurgă la măsuri care le afectează drepturile protejate de Convenție* [Fernández Martínez împotriva Spaniei (MC), pct. 117, iar constatarea potrivit căreia măsura în cauză nu era „prevăzută de lege” este suficientă pentru a-i permite Curții să decidă că a fost încălcat art. 8 din Convenție. Prin urmare, nu este necesar să se examineze dacă ingerința în cauză a avut un „scop legitim” sau a fost „necesară într-o societate democratică” (M.M. împotriva Țărilor de Jos, pct. 46; Solska și Rybicka împotriva Poloniei, pct. 129). În cauza Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei (MC), Curtea a constatat că, indiferent care a fost temeiul legal al ingerinței în drepturile reclamantului, ingerința respectivă nu îndeplinea celelalte condiții prevăzute la art. 8 § 2.

În interpretarea normelor indicate supra este relevantă Opinia nr. 1 (2001) a Consiliului consultativ al judecătorilor europeni care statuiază că „orice decizie referitoare la numirea sau la cariera judecătorului trebuie să se bazeze pe criterii obiective și trebuie luată de o autoritate independentă sau trebuie însoțită de garanții care să asigure că decizia nu va fi luată altfel decât în baza unor astfel de criterii” (§ 37).

Opinia mai adaugă că „practica europeană este de a face numiri cu normă întreagă până la atingerea vârstei legale de pensionare. Aceasta este abordarea cea mai puțin problematică din perspectiva independenței” (§ 48).

Consiliul consultativ al judecătorilor europeni le recomandă statelor membre ale Consiliului Europei ca „autoritățile responsabile cu numirea și promovarea judecătorilor sau autoritățile abilitate să formuleze recomandări în această materie, să adopte, să publice și să aplice criterii obiective, astfel încât selecția și cariera judecătorilor să fie întemeiată pe merit, având în vedere calificarea, integritatea, competența și eficiența judecătorilor.

Odată stabilite criteriile, aceste organisme vor fi obligate să acționeze în consecință, fapt care va face posibilă verificarea îndeplinirii criteriilor adoptate și monitorizarea efectului lor practic [§ 25, (CCJE(2001)OP N°1)].

Carta europeană a Consiliului Europei privind statutul judecătorilor, adoptată în data de 10 iulie 1998 (DAJ/DOC (98) 23), prevede că: „**Orice decizie care vizează selecția, numirea, cariera sau încetarea funcției unui judecător trebuie luată de un organ independent de**

anume: „efectuarea analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției” și care, poartă un caracter informativ/analitic și este atribuită la secretul de stat. Respectiv, informația dată nu poate fi divulgată terțelor persoane, adică judecătorului vizat”.

Aceste atribuții urmează a fi clarificate, or felul în care sunt interpretate și exercitate de către Președintele Republicii Moldova înclină spre asumarea atribuțiilor organelor de control și de urmărire penală și care în consecință afectează grav **principiul prezumției de nevinovăție al judecătorilor** și implicit dreptul la un proces echitabil (latura penală), dreptul la respectarea vieții private și de familie, dreptul de a fi tratat în mod egal, dreptul judecătorului de a fi evaluat de un organ independent de puterea legislativă și executivă.

Potrivit jurisprudenței CEDO, *Legislația națională trebuie să fie clară, previzibilă și suficient de accesibilă* (Silver și alții împotriva Regatului Unit, pct. 87), iar cerința de claritate se aplică marjei de apreciere exercitate de autoritățile publice. *Legislația internă trebuie să indice cu o claritate rezonabilă sfera și modul de exercitare a discreției relevante conferite autorităților publice, astfel încât să li se asigure persoanelor private gradul minim de protecție de care beneficiază în temeiul principiului statului de drept într-o societate democratică* (Piechowicz împotriva Poloniei, pct. 212).

În ceea ce privește **previzibilitatea**, CEDO a explicat că, expresia „prevăzut de lege” implică așadar, în special, faptul că dreptul intern trebuie să fie redactat suficient de previzibil pentru a le furniza persoanelor particulare indicii adecvate privind circumstanțele și condițiile în care autoritățile au dreptul să recurgă la măsuri care le afectează drepturile protejate de Convenție [Fernández Martínez împotriva Spaniei (MC), pct. 117, iar constatarea potrivit căreia măsura în cauză nu era „prevăzută de lege” este suficientă pentru a-i permite Curții să decidă că a fost încălcat art. 8 din Convenție. Prin urmare, nu este necesar să se examineze dacă ingerința în cauză a avut un „scop legitim” sau a fost „necesară într-o societate democratică” (M.M. împotriva Țărilor de Jos, pct. 46; Solska și Rybicka împotriva Poloniei, pct. 129). În cauza Mozer împotriva Republicii Moldova și Rusiei (MC), Curtea a constatat că, indiferent care a fost temeiul legal al ingerinței în drepturile reclamantului, ingerința respectivă nu îndeplinea celelalte condiții prevăzute la art. 8 § 2.

În interpretarea normelor indicate supra este relevantă Opinia nr. 1 (2001) a Consiliului consultativ al judecătorilor europeni care statuiază că „orice decizie referitoare la numirea sau la cariera judecătorului trebuie să se bazeze pe criterii obiective și trebuie luată de o autoritate independentă sau trebuie însoțită de garanții care să asigure că decizia nu va fi luată altfel decât în baza unor astfel de criterii” (§ 37).

Opinia mai adaugă că „practica europeană este de a face numiri cu normă întreagă până la atingerea vârstei legale de pensionare. Aceasta este abordarea cea mai puțin problematică din perspectiva independenței” (§ 48).

Consiliul consultativ al judecătorilor europeni le recomandă statelor membre ale Consiliului Europei ca „autoritățile responsabile cu numirea și promovarea judecătorilor sau autoritățile abilitate să formuleze recomandări în această materie, să adopte, să publice și să aplice criterii obiective, astfel încât selecția și cariera judecătorilor să fie întemeiată pe merit, având în vedere calificarea, integritatea, competența și eficiența judecătorilor.

Odată stabilite criteriile, aceste organisme vor fi obligate să acționeze în consecință, fapt care va face posibilă verificarea îndeplinirii criteriilor adoptate și monitorizarea efectului lor practic [§ 25, (CCJE(2001)OP N°1)].

Carta europeană a Consiliului Europei privind statutul judecătorilor, adoptată în data de 10 iulie 1998 (DAJ/DOC (98) 23), prevede că: „Orice decizie care vizează selecția, numirea, cariera sau încetarea funcției unui judecător trebuie luată de un organ independent de

puterile executivă și legislativă, în care cel puțin jumătate din membrii ei să fie aleși din rândul judecătorilor, prin metode care să garanteze cea mai largă reprezentare a acestora” (§ 1.3).

Declarația universală cu privire la independența justiției din 10 iunie 1983, adoptată la Montreal în cadrul Conferinței mondiale privind independența justiției, prevede că „numirea judecătorilor pe un termen de probă este incompatibilă cu independența justiției. În ordinele juridice naționale unde există astfel de numiri, acestea trebuie să fie eliminate treptat” (pct. 2.20).

Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (în continuare „Comisia de la Veneția”) a precizat în Avizul său nr. 940/2018 din 17 decembrie 2018 [CDL-AD (2018)028] că legislațiile statelor Consiliului Europei recunosc o mare varietate de modele privind numirea judecătorilor în funcție. În ordinea juridică a statelor europene nu se atestă un model care ar putea asigura respectarea ideală a principiului separării puterilor și independența deplină a justiției. Totuși, standardele internaționale în materie sunt în favoarea depolitizării procesului de numire a judecătorilor. **Deciziile motivate politic nu ar trebui să prevaleze față de meritele obiective ale unui candidat.**

Articolul 6 § 1 din Convenția Europeană protejează nu doar independența judecătorilor în mod individual, ci impune și un sistem de numiri judiciare care să excludă arbitrariul (§ 30).

În Avizul nr. 949/2019 al Comisiei de la Veneția privind selecția și numirea judecătorilor Curții Supreme a Georgiei (Veneția, 21-22 iunie 2019) [CDL-AD(2019)009] s-a reținut că selecția și numirea judecătorilor trebuie să se bazeze pe principiul meritocrației, care implică, la rândul său, evaluarea aptitudinilor, a integrității, a competenței, a eficienței și a experienței candidatului, precum și a calităților sale personale. Judecătorii trebuie să posede cunoștințe juridice, competențe și vechimea în muncă necesară pentru a îndeplini această funcție.

Prin urmare, este esențial ca numirea judecătorilor să nu aibă la bază motive politice sau subiective. Criteriile de selecție ar trebui să fie suficient de largi pentru a permite o diversitate de candidați (§ 25).

Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătorii: independență, eficiență și responsabilități stabilește că securitatea mandatului și inamovibilitatea sunt elemente cheie ale independenței judecătorilor. De asemenea, **deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective prestabilite de lege sau de către autoritățile competente.** Astfel de decizii trebuie să aibă în vedere calificările, abilitățile și capacitatea necesară pentru a judeca și a manifesta respect față de demnitatea umană (§ 44). **Procedurile de numire trebuie să fie transparente, iar motivele care au stat la baza deciziilor să fie puse la dispoziția candidaților care formulează o asemenea cerere.**

Candidatul care a fost respins trebuie să poată contesta decizia sau procedura prin care a fost luată decizia (§ 48).

Referitor la aprecierea meritelor unui candidat, Comisia de la Veneția afirmă în raportul său privind independența sistemului judiciar, Partea I: Independența judecătorilor, că „meritul nu este doar o chestiune de competențe analitice, de cunoaștere a dreptului sau de excelență academică. Acesta trebuie să includă, de asemenea, personalitatea, judecata, priceperea, abilitățile de comunicare, precum și eficiența în luarea deciziilor etc. Mai mult, „este esențial ca judecătorii să aibă un simț al dreptății și un sentiment al corectitudinii. În practică, evaluarea acestor criterii poate fi dificilă” (§§ 24 și 25).

În Opinia comună nr. 983/2020 privind modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova, Comisia de la Veneția și Directoratul General Drepturile Omului și Statutul de Drept al Consiliului Europei au precizat că **toate deciziile privind numirea judecătorilor și cariera acestora trebuie să fie bazate pe merit, cu aplicarea criteriilor obiective stabilite în cadrul normativ.** Deși aceste prevederi sunt destul de declarative, ele oferă linii directoare valoroase procedurilor de dezvoltare a carierei care urmează a fi specificate de lege și sunt binevenite (Veneția, 20 martie 2020, § 33) [CDL-AD(2020)001].

Cu referire la verificarea integrității judecătorului și organele abilitate cu aceste atribuții.

Cadrul normativ național conține legi și regulamente care reglementează unele măsuri relevante pentru verificarea integrității judiciare în procedurile de selecție și promovare sunt:

- Legea integrității (Legea nr. 82 din 25 mai 2017) care reglementează testarea integrității profesionale (în cadrul evaluării integrității instituționale) și eliberarea certificatelor de cazier privind integritatea profesională de către Centrul Național Anticorupție, controlul averii și intereselor personale, controlul conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, precum și eliberarea certificatelor de integritate de către Autoritatea Națională de Integritate;

- Legea privind evaluarea integrității instituționale (Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013) care reglementează testarea aleatorie a integrității profesionale ca parte a unei evaluări a integrității instituționale;

- Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Legea nr. 132 din 17 iunie 2016) care reglementează în detaliu procedura de control al averilor și al intereselor personale, controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, precum și eliberarea certificatelor de integritate; - Legea privind declararea averii și a intereselor personale (Legea nr. 133 din 17 iunie 2016) care stipulează persoanele obligate să depună declarații de avere și de interese personale, prevede conținutul declarației și supravegherea respectării obligațiilor ce țin de regimul de declarare;

Potrivit Documentul tehnic **MECANISME DE VERIFICARE A INTEGRITĂȚII JUDECĂTORILOR ÎN PROCESUL SELECȚIEI ȘI PROMOVĂRII ÎN SISTEMUL JUDECĂTORESC DIN REPUBLICA MOLDOVA** Elaborat de: VITA HABJAN BARBORIC FILIPE CESAR MARQUES KATHARINA PABEL **Experți ai Consiliului Europei:**

”Există mai multe autorități de stat implicate în verificarea integrității judecătorilor în cadrul procedurilor de selecție și promovare, și anume Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare: CSM), colegiile specializate de pe lângă CSM, Centrul Național Anticorupție (în continuare: CNA), Autoritatea Națională de Integritate (în continuare: ANI) și Institutul Național al Justiției (în continuare: INJ).

Un candidat nu are o reputație ireproșabilă și, prin urmare, nu poate candida la funcția de judecător atunci când:

- 1) are antecedente penale, inclusiv stinse, sau a fost absolvit de răspundere penală printr-un act de amnistie sau grațiere;
- 2) a fost concediat din organele de drept din motive compromițătoare sau a fost eliberat, din aceleași motive, din funcție juridică;
- 3) are un comportament incompatibil cu normele Codului de etică a judecătorilor sau desfășoară activitate incompatibilă cu normele acestui cod;
- 4) a fost sancționat disciplinar pentru nerespectarea prevederilor articolului 7 alin. 2 din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale; sau
- 5) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate (articolul 6, alin. 4, Legea cu privire la statutul judecătorului).

Rolul Autorității Naționale pentru Integritate

Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate prevede că ANI este o autoritate publică independentă, competentă să exercite controlul averilor și intereselor personale ale funcționarilor publici, să monitorizeze respectarea de către funcționarii publici a regimului juridic privind conflictele de interese, incompatibilitățile, restricțiile și limitările, precum și să sancționeze orice încălcare a obligațiilor privind prevederile referitoare la averile și interesele

personale, conflictele de interese, incompatibilități și limitări. În calitate de funcționari publici, judecătorii intră sub incidența competenței ANI în această privință.

În ceea ce privește declarațiile de avere și interese personale, ANI le colectează, stochează și publică pe pagina sa web, controlează depunerea în termen a acestora și caracterul complet al datelor, verifică declarațiile în vederea identificării eventualelor diferențe substanțiale și nejustificate între veniturile obținute în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu și bunurile dobândite în perioada respectivă, constată încălcări ale regimului juridic privind averea și interesele personale și ține un Registru electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale (articolul 7, alin. 1, Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate).

În cazul în care funcționarul public nu a depus sau a refuzat să depună declarația de avere și de interese personale la solicitarea ANI, Autoritatea este obligată să solicite conducerii unei entități publice sau unei autorități responsabile de numirea unui funcționar public să tragă la răspundere funcționarul public pentru o abatere disciplinară sau, dacă este cazul, să dispună încetarea mandatului, a raportului de muncă sau de serviciu a acestuia (articolul 27, alin. 8, Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate).

ANI monitorizează, de asemenea, respectarea de către funcționarii publici a regimului juridic privind conflictele de interese, incompatibilitățile, restricțiile și limitările, solicită conducerii unei entități publice să aplice o sancțiune disciplinară funcționarului public pentru încălcarea regimului juridic sau să îi înceteze mandatul, raportul de muncă sau de serviciu, solicită conducerii unei entități publice să suspende funcționarul public în timp ce decizia ANI care prevede un motiv de încetare a mandatului, raportului de muncă sau de serviciu este examinată de către instanță, aplică sancțiuni pentru încălcările care intră în competența sa și ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică (articolul 7, alin. 2, Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate).

Conform Regulamentului cu privire la ordinea de eliberare a certificatelor de integritate, acesta este un registru de evidență a persoanelor fizice cărora li s-a aplicat o interdicție de a ocupa o funcție publică pe o perioadă de trei ani, în baza actelor de constatare ale ANI rămase definitive, care confirmă existența unei averi nejustificate, a unei incompatibilități sau a unui conflict de interese. În temeiul Legii integrității, ANI aplică următoarele măsuri de control al integrității în sectorul public: controlul declarațiilor de avere și interese personale și controlul respectării regimului juridic privind conflictele de interese, incompatibilitățile, restricțiile și limitările (articolul 25, alin. 4).

Pentru a facilita aplicarea de către ANI a măsurilor de control ale integrității, conducătorul unei entități publice este obligat să asigure transmiterea la ANI a declarațiilor de avere și interese personale ale agenților publici din entitatea publică pe care o conduce, să informeze ANI cu privire la agenții publici care nu au depus declarațiile (articolul 13, alin. 2, lit. d)), să sesizeze ANI cu privire la funcționarul public care nu a soluționat starea de incompatibilitate în termen de o lună de la preluarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu sau care nu a respectat limitele de publicitate în activitatea profesională desfășurată (articolul 12, alin. 3, lit. d) și e)).

În cazul în care se constată încălcarea regulilor privind incompatibilitățile, restricțiile ierarhice și limitările de publicitate în privința unui anumit funcționar public, conducătorul entității publice este obligat să declanșeze procedura disciplinară împotriva acestuia și, la solicitarea ANI, să îi înceteze mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu (articolul 12, alin. 3, litera f)).

De asemenea, candidații pentru funcțiile vacante de judecători sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale ca parte a cererii de înscriere la concurs (articolul 9, alin. 6, Legea cu privire la statutul judecătorului). Nerespectarea prevederilor Legii cu privire

la statutul judecătorului privind incompatibilitățile cu funcția de judecător (articolul 8, alin. 1), cu privire la evitarea conflictelor de interes în procesul de luare a deciziilor, la obligația de a depune declarații de avere și interese personale (articolul 15, alin. 1) sau atunci când este emisă o hotărâre definitivă de confiscare a bunurilor nejustificate de către o instanță, constituie motiv de demitere a judecătorului din funcție (a se vedea prevederile articolului 25, alin. 1)g1, alin. 1)g2, alin. 1)g3, alin. 1)g4, alin. 1)i).

Rolul Serviciului de Informații și Securitate și Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice

Integritatea candidaților la funcții judiciare era verificată anterior de către Serviciul de Informații și Securitate (în continuare: SIS), în conformitate cu Legea privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice până în 2017. Scopul verificării a fost de a preveni, identifica și exclude anumiți factori de risc, cum ar fi conflictele de interes. Verificarea a fost efectuată cu consimțământul scris al candidatului și a presupus completarea de către acesta a unui chestionar scris și colectarea de către SIS a informațiilor relevante deținute de alte autorități publice sau entități private, cum ar fi angajatorii anteriori și băncile. În cazul în care SIS concluziona că numirea unui candidat este incompatibilă cu interesele funcției publice, acesta nu putea fi propus în funcția de judecător. Candidatul respectiv putea depune o plângere în fața instanței dacă considera că SIS și-a depășit atribuțiile și că drepturile sale au fost încălcate. În 2017, Curtea Constituțională a declarat aceste prevederi cu privire la judecători și la candidații la funcția de judecător ca fiind neconstituționale, întrucât încălcau, printre altele, independența și inamovibilitatea judecătorilor. Curtea Constituțională a constatat că, deși directorul SIS era numit și demis de către Parlament, ceea ce însemna că SIS se afla sub controlul altei puteri, avizul SIS cu privire la persoana verificată era o condiție sine qua non pentru accesul la funcția de judecător, pentru numirea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, precum și pentru cariera de judecător (menținerea în funcție, promovarea sau transferul).

În plus, Curtea Constituțională a subliniat că Legea privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice nu a acordat CSM nicio putere discreționară de decizie în cazul în care SIS a identificat un factor de risc în legătură cu persoana verificată. Faptele stabilite de SIS erau obligatorii pentru CSM care trebuia să concluzioneze fie că persoana verificată nu putea fi numită din motive de incompatibilitate, fie trebuia să elibereze persoana verificată din funcție din aceste motive. Rolul CSM ca garant al independenței sistemului judiciar a fost, prin urmare, diminuat.

Amendamentele aduse Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice din 19.07.2018 au exclus în mod explicit candidații la funcția de judecător și judecătorii în funcție din rândul persoanelor verificate (a se vedea articolul 5). În 2017, Legea integrității a fost adoptată, reglementând verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice ca parte a controlului de integritate efectuat de SIS. În scopul verificării titularilor și candidaților la funcții publice, Legea integrității face trimitere la prevederile Legii privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

Bune practici și standarde internaționale cu privire la verificarea integrității judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător

Necesitatea de a asigura și de a consolida integritatea în rândul judecătorilor este universal acceptată și menționată în aproape toate documentele internaționale globale de bază privind sistemul judiciar. În ceea ce privește promovarea, documentul stabilește că aceasta trebuie să „se bazeze pe factori obiectivi, în special pe capacitate, integritate și experiență”. În 1987, Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite pentru Studiul privind Independența Sistemului Judiciar, L. V. Singhvi, a elaborat Proiectul Declarației Universale privind Independența Justiției (Declarația Singhvi), în care se precizează că candidații selectați trebuie să fie „persoane integre și capabile”. De asemenea, pentru promovare, Declarația

Singhvi stabilește că aceasta trebuie să se bazeze, inter alia, pe o evaluare obiectivă a integrității judecătorului.

Asigurarea integrității în sistemul judiciar este menționată în mod clar în articolul 11, § 1 din Convenție ca fiind un obiectiv global: „ținând seama de independența sistemului judiciar și de rolul esențial al acestuia în combaterea corupției, fiecare stat parte, în conformitate cu principiile fundamentale ale sistemului său juridic și fără a aduce atingere independenței judiciare, să ia măsuri pentru a consolida integritatea și pentru a preveni oportunitățile de corupție în rândul membrilor sistemului judiciar. Astfel de măsuri pot include norme cu privire la comportamentul membrilor sistemului judiciar”.

După cum a observat UNODC, articolul 11 nu plasează verificarea integrității și independența sistemului judiciar ca valori conflictuale: dimpotrivă, o integritate sporită consolidează independența și autoritatea sistemului judiciar, astfel încât „în timp ce (...) statelor părți li se poate cere să găsească un echilibru între cele două principii-cheie de independență și integritate care stau la baza acestei prevederi din convenție, măsurile adoptate cu scopul de a sprijini oricare dintre aceste valori fundamentale sunt, de cele mai multe ori, de natură să se consolideze reciproc.

În „Cele mai bune practici în combaterea corupției” ale OSCE, exemplul modelului lituanian este prezentat ca o bună practică pentru stabilirea criteriilor de integritate pentru candidații la funcția de judecător - doar persoanele cu o „reputație impecabilă” pot accede la funcția de judecător, excluzând astfel persoanele care:

- au fost condamnate pentru o infracțiune premeditată, în pofida expirării termenului de condamnare;
- au fost condamnate pentru o infracțiune săvârșită din neglijență și condamnarea nu a expirat;
- au fost destituite din funcție pe baza deciziei Curții de Onoare a Judecătorilor;
- mențin un comportament sau desfășoară activități care nu sunt în conformitate cu normele de etică profesională a judecătorilor.

Institutul Britanic de Drept Internațional și Comparat admite verificarea inexistenței antecedentelor penale sau a abaterilor disciplinare care ar face solicitantul inapt pentru numirea în funcția de judecător. Principiile și orientările de la Lilongwe privind selecția și numirea funcționarilor judiciari stabilește în principiul său vii) că „criteriile obiective pentru selecția ofițerilor judiciari trebuie să fie prestabilite de către autoritatea de selecție și numire, să facă obiectul unui anunț public și să nu fie modificate pe parcursul acestui proces”.

În Opinia nr. 528/2009 (CDL-AD(2009)023)45, Comisia de la Veneția a analizat criteriile stabilite de legislația sârbă pentru numirea inițială în funcția de judecător: onestitatea, conștiinciozitatea, echitatea, demnitatea, perseverența și exemplul bun (acestea din urmă incluzând abținerea de la orice act indecent, abținerea de la orice acțiune care provoacă suspiciuni, ridică îndoieli, diminuează încrederea sau subminează în orice alt mod încrederea în instanță, abținerea de la discursuri de ură, comportament indecent sau grosolan, tratament nepolitic, exprimarea părtinirii sau intoleranței, utilizarea de expresii vulgare, purtarea de haine indecente și alte comportamente necorespunzătoare). Acești factori urmau să fie evaluați pe baza rezultatelor interviurilor, a testelor și a altor tehnici psihosociale, precum și prin obținerea opiniilor persoanelor cu care candidații au lucrat, cum ar fi judecători sau membri ai barourilor. Comisia de la Veneția nu a adresat niciun comentariu negativ cu privire la aceste criterii, dar a remarcat faptul că acestea pot fi foarte dificil de evaluat în practică.

Perioada de probă de 5 ani

În ceea ce privește perioada de probă de cinci ani, deși proiectul de modificare a Constituției Republicii Moldova ar urma să o elimine (redacția propusă pentru articolul 116, alin. (2) ar fi că „judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă”), versiunea actuală a Constituției încă stabilește această

perioadă, iar recent au ieșit la iveală cazuri în care CSM a decis să nu numească judecători după perioada de probă, cu îndoieli exprimate public privind motivele reale ale acestor decizii și acuzații de legături nepotrivite între membrii CSM implicați în interviuri și alte persoane care ar avea interes în neinvestirea judecătorilor. Este esențial ca modificările la Constituția Republicii Moldova să fie aprobate rapid, iar perioada de probă de 5 ani să fie eliminată.

Verificarea integrității ca element de garantare a independenței sistemului judiciar

Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) constituie o manifestare semnificativă a principiului statului de drept. Independența judiciară este garantată de articolul 6 alin. 1 CEDO, care prevede următoarele: „În ceea ce privește stabilirea drepturilor și obligațiilor sale civile sau a oricărei acuzații penale împotriva sa, orice persoană are dreptul la o audiere echitabilă și publică, într-un termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială instituită prin lege. Hotărârea se pronunță în mod public, dar presa și publicul pot fi excluse din proces, integral sau parțial, în interesul moralității, al ordinii publice sau al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților o impun, sau în măsura strict necesară, în opinia instanței, în circumstanțe speciale în care publicitatea ar aduce atingere intereselor justiției.”

Conceptul de tribunal „independent” se referă la separarea puterilor, care este fundamental pentru principiul statului de drept și se referă la tribunal în ansamblu. De asemenea, se referă la fiecare membru în parte și, în general, cuprinde independența față de executiv și față de părțile implicate în cauză.

Prin urmare, independența și imparțialitatea sunt strâns legate și uneori dificil de disociat. Astfel, ambele cerințe sunt adesea utilizate și analizate în mod colectiv de către CEDO. Cu toate acestea, independența constituie o condiție prealabilă pentru imparțialitate.

Independența sistemului judiciar include o serie de aspecte, cum ar fi numirea membrilor unui tribunal, durata mandatului acestora, posibilitatea de revocare a membrilor unui tribunal și exercitarea funcției lor fără a primi instrucțiuni. Legile și regulamentele unui stat trebuie să respecte aceste criterii pentru a garanta pe deplin independența sistemului judiciar.

Imparțialitatea înseamnă „absența prejudecăților sau a subiectivității” și este deosebit de importantă, deoarece o persoană trebuie să poată avea încredere în imparțialitatea unui tribunal care stabilește ce este corect și ce nu.

Astfel, o instanță nu trebuie să fie părtinitoare atunci când decide, trebuie să acționeze fără a fi influențată de informații obținute în afara sălii de judecată și nu are voie să se ghideze de opinia publică de după orice altă presiune. Opinia unui judecător trebuie să se bazeze exclusiv pe argumente obiective prezentate în cadrul unui proces, fără a se lăsa condusă de emoții sau atitudini personale. Din nou, CEDO analizează dacă există norme constituționale și legale specifice care prevăd imparțialitatea sistemului judiciar.

Toate recomandările elaborate în capitolul 3 vizează îmbunătățirea verificării integrității judecătorilor în timpul selecției și promovării.

Integritatea judecătorilor este un element al independenței și imparțialității acestora. **Noțiunea de „integritate” înseamnă că un judecător își exercită funcția în strictă conformitate cu legea, fără a fi influențat de vreun interes din afara legii.** Din nou, aceasta înseamnă că judecătorii rezistă împotriva oricărei posibile influențe, fie că este vorba de funcționari publici, politicieni sau persoane private. Pe lângă orice condiții prealabile de organizare și reglementare care decurg din obligația statului de a institui tribunale independente, integritatea se concentrează pe fiecare judecător și pe angajamentul său față de funcție. În special în ceea ce privește conceptul de imparțialitate, integritatea este atitudinea personală și individuală a oricărui judecător, care este necesară pentru a exclude influențele nejustificate asupra deciziilor judecătorilor. Prin urmare, integritatea este un criteriu

indispensabil pentru garantarea independenței și imparțialității sistemului judiciar, astfel cum este prevăzut la articolul 6 din CEDO.

Promovarea și îmbunătățirea verificării integrității judecătorilor reprezintă un element important pentru a proteja independența și imparțialitatea tribunalelor. Pentru a utiliza în mod optim verificarea integrității în vederea protejării independenței și imparțialității sistemului judiciar, - verificarea ar trebui să fie prevăzută în legi sau regulamente, - criteriile relevante pentru evaluarea „integrității” trebuie să fie definite cât mai clar posibil, - iar procedura de verificare trebuie să fie clară, transparentă și revizibilă.

Elementele prezentate mai sus trebuie să fie aplicate în ceea ce privește verificarea integrității la selectarea și promovarea judecătorilor. Acestea garantează o procedură transparentă și echitabilă și previn deciziile arbitrare privind integritatea candidaților la funcția de judecător atunci când se efectuează testul de integritate.

Recomandările formulate la punctul 1.3.1 (referitoare la restructurarea sistemului și concentrarea procedurii la Colegiul pentru selecție) vizează reducerea complexității procesului existent de verificare a integrității. Prin urmare, acestea contribuie la o procedură de verificare mai clară și mai simplă și, prin aceasta, la o mai bună punere în aplicare a verificării integrității. În consecință, aceste recomandări sunt pe deplin în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO.

- Recomandările formulate la punctul 1.3.2 (referitoare la criteriile relevante pentru evaluarea „integrității”) au ca scop definirea criteriilor de verificare a integrității într-un mod și mai detaliat și mai exact. În acest fel, ele contribuie la o definiție și mai clară a noțiunii de „integritate” și îmbunătățesc verificarea integrității. Acest lucru va avea, din nou, un efect pozitiv asupra independenței și imparțialității sistemului judiciar și este pe deplin în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO.

- În plus, recomandările prezentate la punctul 1.3.3 (referitoare la posibilele mecanisme de consolidare a verificării integrității) vizează reducerea complexității procesului existent de verificare a integrității. Prin concentrarea mai multor elemente ale procedurii de verificare a integrității la INJ (1.3.3.1) și prin promovarea instrumentelor deja existente ale CNA (1.3.3.2), recomandările contribuie încă o dată la o procedură mai clară și mai simplă de verificare a integrității judecătorilor.

- Recomandarea explicată la punctul 1.3.3.3 (soluționarea problemei ANI privind lipsa de strategie și insuficiența de personal) adaugă din nou un element de consolidare a instituțiilor care au competența de a aplica verificarea integrității judecătorilor. Astfel, recomandarea va îmbunătăți eficacitatea procedurii de verificare a integrității. În consecință, aceste recomandări sunt pe deplin în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO.

- Același lucru este valabil și pentru recomandările elaborate la punctul 1.3.4 (consolidarea rolului CSM). Recomandările respective servesc procedurii de verificare a integrității pentru a fi mai clară (prin actualizarea regulamentelor, a se vedea 1.3.4.1) și mai eficientă (prin atribuirea de competențe suplimentare CSM, a se vedea 1.3.4.3). În consecință, aceste recomandări sunt pe deplin în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO.

- Recomandarea de la punctul 1.3.1 sugerează eliminarea perioadei de probă de 5 ani pentru judecători. Articolul 6 alin. 1 CEDO prevede că mandatul judecătorilor nu trebuie să fie pe viață, ci, în general, pentru o perioadă de timp care să garanteze o anumită stabilitate. Se poate discuta dacă o perioadă de probă de 5 ani ar fi în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO și jurisprudența respectivă a CEDO. Cu toate acestea, eliminarea perioadei de probă de 5 ani reprezintă un pas important pentru îmbunătățirea independenței judecătorilor (tineri). Recomandarea de la punctul 1.3.1 (eliminarea perioadei de probă de 5 ani) este, prin urmare, pe deplin în conformitate cu cerințele articolului 6 alin. 1 CEDO. Aceasta contribuie în mod semnificativ la promovarea independenței judecătorilor respectivi.

RECOMANDĂRI

III. Modificările la Constituția Republicii Moldova care elimină perioada de probă de 5 ani pentru judecători ar trebui să fie adoptate rapid.

VII. Criteriul, în cadrul procedurilor de promovare, care ia în considerare încălcările Convenției Europene a Drepturilor Omului stabilite de CEDO, se recomandă a fi eliminat.

VIII. Republica Moldova ar trebui să rezolve cât mai rapid problema lipsei de strategie și a deficitului de personal al ANI.

IX. Valoarea bunurilor declarate de judecători ar putea să fie evaluată în mod obligatoriu de către contabili independenți, desemnați de către Asociația Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova (la prima declarație și, ulterior, doar în cazul declarării unor bunuri noi sau a presupusei majorări/reduceri a valorii celor declarate anterior), fie să fie introdus prin lege un principiu de evaluare a bunurilor în baza valorii de piață a acestora, iar ANI să elaboreze ghiduri de realizare în practică a acestui lucru.

X. Impunerea candidaților la funcția de judecător, de a prezenta la numirea inițială o declarație de avere, ar trebui evitată, menținându-se doar obligația de a prezenta o declarație de interese personale.

XVI. Testele de integritate profesională ar trebui să fie aplicate în practică, cu suficiente garanții pentru a evita orice utilizare ilegală a testelor care ar afecta independența judiciară.

XVII. Se recomandă elaborarea de către ANI a unei strategii care să explice asupra căror sarcini (de exemplu, verificarea declarațiilor de avere și interese personale) și asupra căror categorii de funcționari publici (de exemplu, judecători) vor intra în vizorul ANI în mod prioritar. Strategia ar trebui făcută publică pentru a asigura transparența în ceea ce privește activitatea ANI și pentru a preveni orice critică la adresa activității acesteia, în special din partea politicianilor. ANI necesită să fie asigurată cu resurse suficiente pentru funcționarea sa.

XVIII. Atunci când răspunde solicitărilor CSM de emitere a certificatelor de integritate cu privire la candidații judecători, se recomandă ca ANI să efectueze un control de integritate mai detaliat al candidaților, prin inițierea unor proceduri de verificare a respectării de către aceștia a normelor privind declararea averilor și intereselor personale, a conflictelor de interese, a restricțiilor și limitărilor, a incompatibilităților.

XIX. În cazul în care SIS este înputernicit din nou cu competența de a efectua verificarea judecătorilor candidați și a judecătorilor în funcție în cadrul procedurilor de selecție și de promovare, ar trebui instituite anumite garanții (de exemplu, verificările de antecedente ar trebui efectuate pe baza unor criterii care pot fi evaluate în mod obiectiv, dreptul de a avea acces la informațiile acordate, dreptul de a avea acces la rezultatele unui astfel de control și dreptul de a face apel la un organism independent în cazul în care este respins din cauza rezultatelor controlului autorizat).

XX. Anexele la regulamentele privind criteriile de selecție, de evaluare a performanțelor și de transferare a judecătorilor ar trebui să fie actualizate pentru a enumera toate instrumentele de verificare a integrității aplicate în practică.

XXVI. Rapoartele/informațiile transmise de mass-media (inclusiv cele rezultate din investigațiile jurnalistice) privind riscurile de integritate în privința unor judecători (și sistemul judiciar în general) **ar trebui să fie identificate și analizate în mod corespunzător de către sistemul judiciar.** Acest lucru ar trebui realizat sub controlul CSM. Ar fi utilă elaborarea unei strategii de gestionare a acestor informații, care să garanteze că informația transmisă de mass-media este examinată în practică iar aceste măsuri să fie incluse în strategia de comunicare existentă deja în cadrul CSM.

Reieșind din actele normative relevante, indicate supra și **DOCUMENTUL TEHNIC "MECANISME DE VERIFICARE A INTEGRITĂȚII JUDECĂTORILOR ÎN PROCESUL SELECȚIEI ȘI PROMOVĂRII ÎN SISTEMUL JUDECĂTORESC DIN REPUBLICA**

MOLDOVA” Elaborat de: VITA HABJAN BARBORIC FILIPE CESAR MARQUES KATHARINA PABEL Experti ai Consiliului Europei, în atribuțiile Președintelui Republicii Moldova nu intră verificarea integrității judecătorului la soluționarea chestiunii privind numirea sau confirmarea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

Astfel, potrivit art. 4 a Legii Privind Centrul Național Anticorupție, (1) În atribuțiile Centrului intră:

a) prevenirea, depistarea, cercetarea și curmarea contravențiilor și infracțiunilor de corupție și a celor conexe corupției, precum și a faptelor de comportament corupțional;

d) efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum și a altor inițiative legislative prezentate în Parlament, în vederea corespunderii lor cu politica statului de prevenire și combatere a corupției.

e) efectuarea evaluării integrității instituționale în condițiile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale, monitorizarea implementării planurilor de integritate și aprecierea progreselor realizate;

f) efectuarea analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției;

g) recuperarea bunurilor infracționale.

(2) Atribuțiile Centrului sînt exhaustive și nu pot fi modificate sau completate decît prin lege.

Potrivit art. 12 din Legea Nr. 325 din 23-12-2013 privind evaluarea integrității instituționale (1) Evaluarea integrității instituționale se inițiază de către:

a) Centrul Național Anticorupție – în privința tuturor entităților publice care intră sub incidența prezentei legi, cu excepția Serviciului de Informații și Securitate;

Potrivit art. 14 din Legea indictă (1) **Decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale** în cadrul evaluării integrității instituționale se ia de către instituția care evaluează integritatea instituțională și se autorizează de către instanța de judecată care este competentă în conformitate cu prevederile art. 343⁶ din Codul de procedură civilă. Decizia motivată de inițiere a testării integrității profesionale și autorizarea sînt confidențiale pînă la transmiterea raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale entității publice sau organului de autoadministrare în conformitate cu art. 18 alin. (5) din prezenta lege.

Cu referire la controlul constituționalității Legii Nr. 47 din 10-03-2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor potrivit căreia,

Art. I. – La articolul 13 alineatul (4) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.190–192, art.636), cu modificările ulterioare, litera a) se abrogă.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) În termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, la cererea judecătorilor care cad sub incidența prezentului alineat, Consiliul Superior al Magistraturii va înainta Președintelui Republicii Moldova propunerile de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă pentru:

a) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție a expirat la data intrării în vigoare a prezentei legi, dar nu au fost supuși evaluării extraordinare a performanțelor, prevăzută la art.13 alin.(4) lit.a) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;

b) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție va expira pînă la data de 1 aprilie 2022.

(3) La înaintarea propunerilor prevăzute la alin.(2) din prezentul articol se va ține cont de rezultatele evaluării periodice a performanțelor judecătorilor respectivi, efectuată o dată la 3 ani, conform prevederilor art.13 alin.(2) din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului și ale Legii nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor.

(4) Judecătorii prevăzuți la alin.(2) care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, nu au fost supuși niciunei evaluări periodice sau extraordinare a performanțelor vor fi înaintați pentru numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă după constituirea Consiliului Superior al Magistraturii plenipotențiar.

Potrivit art.3 al Legii Nr. 100 din 2-12-2017 cu privire la actele normative, la elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii:

a) constituționalitatea; b) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale; c) legalitatea și echilibrul între reglementările concurente;

d) oportunitatea, coerența, consecutivitatea, stabilitatea și predictibilitatea normelor juridice;

Potrivit art. 4 al Legii indicate, actul normativ are caracter public, obligatoriu, general și impersonal. Prevederile actului normativ sînt executorii, opozabile tuturor subiecților de drept și, în caz de necesitate, sînt impuse prin forța de constrângere a statului.

Potrivit Notei informative la **Legea Nr. 47 din 10-03-2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor** Ministerul Justiției a trasat principalele prevederi ale proiectului și evidențiat elementele noi și anume " Proiectul legii prevede modificarea Legii nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, prin excluderea lit. a) din art. 13 alin 4 din Legea menționată.

Astfel, **judecătorii mandatul căruia a expirat deja sau va expira până la 01.04.2022 vor avea posibilitate să fie numiți până la atingerea plafonului de vârstă în baza evaluării ordinare efectuate o dată la 3 ani. În aceste condiții, judecătorii vor avea posibilitate să fie numiți, până la atingerea plafonului de vârstă, în baza evaluării ordinare efectuate o dată la 3 ani.** În acest context, art. II din proiect prevede faptul că proiectul de lege va intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial. Deasemeni, au fost specificate expres "categoriile" de judecători cărora li se va aplica legea".

Legea indicată este neconstituțională, or aceasta nu corespunde criteriului impersonal al actului normativ, fiind adoptată pentru "categoriile" de judecători cărora li se va aplica legea".

Potrivit art. 54 (1) din Constituție, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Astfel, potrivit art. 12 (1) Legii privind selecția, evaluarea profesională și cariera judecătorilor, **Performanțele judecătorilor se evaluează de către colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor** (în continuare – colegiul de evaluare), evaluarea avînd ca scop stabilirea nivelului de cunoștințe și aptitudini profesionale ale judecătorilor, cât și a capacității

de a aplica cunoștințele teoretice și aptitudinile necesare în practica profesiei de judecător, stabilirea aspectelor slabe și aspectelor forte din activitatea judecătorilor, stimularea tendinței de perfecționare a abilităților profesionale și sporirea eficienței activității judecătorilor la nivel individual și la nivel de instanțe judecătorești.

Potrivit art. 14(1) Legii sus indicate, În procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor se urmărește analiza complexă a activității profesionale și a calităților personale ale judecătorilor, îmbunătățirea performanțelor profesionale ale acestora, creșterea eficienței activității instanțelor de judecată și a încrederii publice în autoritatea judecătorească, menținerea și consolidarea calității sistemului judecătoresc. (2) **Procedura și criteriile detaliate de evaluare a performanțelor judecătorilor se stabilesc prin regulamentul Consiliului Superior al Magistraturii, care se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web a Consiliului.** (3) Procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor trebuie să respecte principiul corectitudinii juridice, principiul așteptărilor legitime și alte principii fundamentale, să creeze condiții pentru o evaluare obiectivă și multidimensională a activității profesionale a judecătorilor. **Actele normative privind evaluarea performanțelor judecătorilor vor prevedea în mod expres și detaliat: a) limitele extinderii procesului de evaluare a performanțelor judecătorilor; b) metodologia, procedura și durata evaluării performanțelor judecătorilor; c) criteriile de evaluare și indicatorii de performanță a activității judecătorilor; d) sursele de informare și mijloacele de colectare a informațiilor necesare evaluării performanțelor judecătorilor.**

Potrivit art. 24 Legii sus indicate, Hotărârile colegiului de evaluare pot fi contestate la Consiliul Superior al Magistraturii, prin intermediul colegiului, în termen de 10 zile lucrătoare de la data adoptării acestora, de către judecătorii în privința cărora colegiul a adoptat hotărâri și doar în partea ce se referă la procedura de emitere și adoptare.

Contrar normelor constituționale și de specialitate, Legiuitorul, prin adoptarea prezentei legi (excluderea evaluării extraordinare la etapa confirmării în funcție a judecătorului până la plafon) lipsită de caracter impersonal (pentru "categoriile" de judecători cărora li se va aplica legea) a restrâns drepturile judecătorilor a căror împuterniciri au expirat până la 01.04.2022 de a fi evaluați la această etapă de un organ independent de puterea executivă și cea legislativă precum este **Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii.**

Astfel, prin adoptarea Legii contestate a fost creat un instrument prin care executivului, la caz Președintele Republicii Moldova, i s-a oferit dreptul de a evalua, din oficiu, judecătorii a căror termen de 5 ani a expirat până la 01.04.2022, fapt care constituie o ingerință gravă a puterii executive în puterea judecătorească.

Potrivit materialelor procedurii judiciare în cadrul căreia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, citez din Decizia nr. 01-06-18 din 30.05.2022 Președintele Republicii Moldova: *"conform Legii nr. 154/2012, în cazul numirii judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, aceștia erau supuși evaluării în mod extraordinar.*

Însă, prin Legea nr. 47/2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, a fost exclusă evaluarea extraordinară a judecătorilor în cazul numirii acestora până la atingerea plafonului de vârstă.

Totodată, Consiliul Superior al Magistraturii va înainta Președintelui Republicii Moldova propunerile de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă pentru:

a) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție a expirat la data intrării în vigoare a prezentei legi, dar nu au fost supuși evaluării extraordinare a performanțelor, prevăzută la art.13 alin.(4) lit.a) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor;

b) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție va expira până la data de 1 aprilie 2022.

Astfel, în contextul ultimelor modificări legale adoptate, candidații propuși nu au fost supuși evaluării extraordinare, inclusiv Consiliul Superior al Magistraturii a fost lipsit de posibilitatea de a examina și de a se expune asupra candidaților în cadrul ședinței Plenumului.

Având în vedere aceste circumstanțe, în cadrul examinării candidaților la funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, instituția prezidențială a acumulat informații detaliate despre fiecare candidat, implicit furnizate în spațiul public în cadrul mai multor reportaje și investigații jurnalistice, din demersurile justițiabililor concreți, precum și din dosarele personale ale acestora”.

Respectiv, acțiunile Președintelui Republicii Moldova, la emiterea deciziei asupra propunerii CSM nr. 1065m/i din 14.04.2022, cu certitudine indică faptul ingerinței în activitatea de administrare judecătorească prin arogarea dreptului de evaluare a judecătorilor invocând lipsa instrumentului evaluării extraordinare și imposibilitatea soluționării de către CSM prin hotărâre în Plen a cererii judecătorului de înaintare Președintelui Republicii Moldova a propunerii de numire în funcție până la plafon.

La caz merită a fi menționat că, cu referire la procesul de numire în funcție a judecătorilor până la atingerea plafonului de vârstă, **Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 38/2021 pentru interpretarea art. 1 alin. 3, art. 20 și art. 116 alin. 1 și 2 din Constituție și controlul de constituționalitate al art. 11 alin. 1 din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului a interpretat articolele respective după cum urmează:**

”În sensul articolelor 1 alin. (3), 20, 116 alineatele (1) și (2) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii nu dispune de o marjă discreționară în ceea ce privește numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. În exercitiul competenței de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, Consiliul Superior al Magistraturii va întreprinde măsurile legale pentru numirea judecătorului în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, fără nicio evaluare suplimentară din partea sa. Totuși, în cazul existenței unor suspiciuni rezonabile care pun la îndoială integritatea judecătorului sau de încălcare de către acesta a legislației, Consiliul Superior al Magistraturii poate sesiza Inspecția Judiciară în vederea desfășurării unui control suplimentar al candidatului. În cazul în care suspiciunile nu sunt confirmate, Consiliul Superior al Magistraturii va asigura numirea în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă”.

Art. 13 alin. 4 lit a) din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, prevede obligativitatea efectuării evaluării extraordinare a performanțelor judecătorilor în cazul în care aceștea urmează a fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

Prin urmare judecătorii a căror mandat de 5 ani a expirat sa va expira până la 1.04.2022, urmează a fi supuși evaluării extraordinare de către Colegiul de evaluare.

Cu toate că, din raționamentele indicate supra se cere concluzia că scopul Legii 47 a fost de deblocare a situației create, aparent unul corect, în speță aceasta nu și-a atins acest scop, din contra s-a dovedit una neconstituțională, or prin Legea 47 judecătorii a căror termen inițial de 5 ani e expirat au fost privați de dreptul de a fi evaluați extraordinar de Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor, care este un organ independent în subordinea CSM, în schimb au fost supuși evaluării de către executiv, ignorându-se și rezultatele evaluărilor ordinare.

Or, felul în care este aplicată Legea 47 de către Președintele Republicii Moldova înclină spre asumarea atribuțiilor organelor de control și de urmărire penală și care în consecință afectează grav **principiul prezumției de nevinovăție al judecătorilor** și implicit dreptul la un proces echitabil (latura penală), dreptul la respectarea vieții private și de familie, dreptul de a fi tratat în mod egal, dreptul judecătorului de a fi evaluat de un organ independent de puterea legislativă și executivă.

În acest sens, este relevant Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului Dreptul la un proces echitabil 1. *Orice persoană are dreptul de a-i fi examinată cauza în mod echitabil, public și într-un termen rezonabil, de către un tribunal independent și imparțial, stabilit prin lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului, pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată strict necesară de către tribunal, atunci când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.*

2. *Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.*

La caz, prezumția de nevinovăție poate fi încălcată nu numai de un judecător sau de o instanță, ci și de alte autorități publice (Allenet de Ribemont împotriva Franței, pct. 36; Daktaras împotriva Lituaniei, pct. 42; Petyo Petkov împotriva Bulgariei, pct. 91). Art. 6 § 2 interzice orice declarație a unui funcționar public referitoare la anchetele penale în curs, care ar încuraja publicul să creadă că suspectul este vinovat și ar prejudicia aprecierea faptelor de către autoritatea judiciară competentă (Ismoilov și alții împotriva Rusiei, pct. 161; Butkevičius împotriva Lituaniei, pct. 53). Art. 6 § 2 nu împiedică autoritățile să informeze publicul cu privire la anchetele penale în curs, ci le impune să facă acest lucru cu toată discreția și prudența necesare respectării prezumției de nevinovăție (Fatullayev împotriva Azerbaidjanului, pct. 159; Allenet de Ribemont împotriva Franței, pct. 38; Garycki împotriva Poloniei, pct. 69). Curtea insistă asupra importanței alegerii cuvintelor utilizate de funcționarii publici în declarațiile acestora cu privire la o persoană care nu a fost încă judecată și declarată vinovată de o anumită infracțiune [Daktaras împotriva Lituaniei, pct. 41; Arrigo și Vella împotriva Maltei (dec.); Khuzhin și alții împotriva Rusiei, pct. 94].

Într-o societate democratică, comentariile severe din presă sunt inevitabile uneori în cauzele care prezintă interes pentru public [Viorel Burzo împotriva României, pct. 160; Akay împotriva Turciei (dec.)]. Totuși, o campanie de presă virulentă poate să aducă atingere echității unui proces, influențând opinia publică și, în consecință, jurații care trebuie să se pronunțe cu privire la vinovăția acuzatului (Kuzmin împotriva Rusiei, pct. 62). Temerile subiective ale reclamantului cu privire la absența oricăror prejudecăți, care se impune instanțelor de judecată, oricât de explicabile ar fi, nu constituie elementul decisiv. Înainte de toate, trebuie să se stabilească dacă acestea pot fi considerate justificate în mod obiectiv în speță [a se vedea Włoch împotriva Poloniei (dec.), Daktaras împotriva Lituaniei (dec.), Priebke împotriva Italiei (dec.), și Mustafa Kamal Mustafa (Abu Hamza) (nr. 1) împotriva Regatului Unit (dec.), 40 © Consiliul European / Curtea Europeană a Drepturilor Omului 2014 Ghid privind art. 6 din Convenție – Dreptul la un proces echitabil (latura penală) pct. 37-40, cu privire la efectele relatărilor din presă asupra imparțialității unei instanțe de judecată]. Instanțele naționale alcătuite exclusiv din magistrați profesioniști au, de regulă, spre deosebire de membrii unui juriu, experiența și pregătirea necesară pentru a le permite să reziste oricărei influențe externe [Craxi împotriva Italiei (nr. 1), pct. 104; Mircea împotriva României, pct. 75]. Publicarea unor fotografii cu suspectii nu aduce atingere în sine prezumției de nevinovăție (Y.B. și alții împotriva Turciei, pct. 47). În anumite circumstanțe, difuzarea televizată a unor imagini cu suspectul poate să ridice o problemă din perspectiva art. 6 § 2 [Rupa împotriva României (nr. 1), pct. 232].

Totodată, cariera judecătorului presupune, confirmarea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, promovarea sa în funcția de judecător la o instanță judecătorească superioară, numirea sa în funcția de președinte sau de vicepreședinte de instanță judecătorească, precum și transferul judecătorului la o instanță judecătorească de același nivel

sau la o instanță judecătorească inferioară, fapt expres prevăzut la art.1 alin.(1) din Legea privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor nr. 154 din 05.07.2012.

Potrivit Art. 8 din CEDO- dreptul la respectarea vieții private și de familie „1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. 2. **Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.**”

Scopul principal al art. 8 din CEDO este **protejarea indivizilor împotriva ingerințelor arbitrare în exercitarea dreptului la respectarea vieții private** și de familie, a domiciliului și a corespondenței. Este vorba despre obligația negativă clasică descrisă de Curte ca fiind obiectivul esențial al art. 8 (Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos. Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, ridicând standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor care sunt părți ale Convenției [Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), pct. 89, nr. 30078/06, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [Bosphorus Hava Yollari Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei (MC), nr. 45036/98, pct. 156, CEDO 2005-VI]. **Curtea a afirmat în repetate rânduri că orice ingerință a unei autorități publice în exercitarea dreptului unei persoane la respectarea vieții private și a corespondenței trebuie să fie „prevăzută de lege”.** Această expresie nu implică doar respectarea legislației interne, ci se referă, de asemenea, la **calitatea acestei legislații, care trebuie să fie compatibilă cu statul de drept** (Halford împotriva Regatului Unit, pct. 49

Deși din art. 8 CEDO nu derivă dreptul general al ocupării unui loc de muncă, dreptul de acces la o funcție publică și nici dreptul de a alege o anumită profesie, **noțiunea de „viață privată” nu exclude, în principiu, activitățile cu caracter profesional sau comercial** [Jankauskas împotriva Lituaniei (nr. 2), pct. 56-57; Fernández Martínez împotriva Spaniei (MC), pct. 109-110; Bărbulescu împotriva României (MC), Ghid privind art. 8 din Convenție - Dreptul la respectarea vieții private și de familie Curtea Europeană a Drepturilor Omului 29/119 Ultima actualizare: 31.12.2018 pct. 71]

Respectiv, ce ține de cariera judecătorului, este relevantă practica CtEDO, care, în cauza **OLEKSANDR VOLKOV împotriva UCRAINEI** (nr. 21722/11, 9 ianuarie 2013), a statuat cu titlu de principiu că **viața privată „include dreptul unui individ de a crea și dezvolta relații cu alte persoane, inclusiv relații de natură profesională sau de afaceri”** (a se vedea C. împotriva Belgiei, 7 august 1996, pct. 25, Culegere 1996-III). Art. 8 din Convenție „protejează dreptul la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane și lumea înconjurătoare” (a se vedea Pretty împotriva Regatului Unit, nr. 2346/02, pct. 61, CEDO 2002-III). **Noțiunea de „viață privată” nu exclude, în principiu, activități de natură profesională sau de afaceri.** În definitiv, **majoritatea oamenilor au ocazii semnificative de a-și dezvolta relațiile cu lumea înconjurătoare în timpul vieții lor profesionale** (a se vedea Niemietz împotriva Germaniei, 16 decembrie 1992, pct. 29, seria A nr. 251-B). Prin urmare, s-a constatat că restricțiile impuse în privința accesului la profesie afectează „viața privată” (a se vedea Sidabras și Džiautas împotriva Lituaniei, nr. 55480/00 și 59330/00, pct. 47, CEDO 2004-VIII și Bigaeva împotriva Greciei, nr. 26713/05, pct. 22-25, 28 mai 2009). Art. 8 abordează chestiunile referitoare la protecția onoarei și reputației, incluse în dreptul la respectarea vieții private (a se vedea Pfeifer împotriva Austriei, nr. 12556/03, pct. 35, 15 noiembrie 2007 și A. împotriva Norvegiei, nr. 28070/06, pct. 63 și 64, 9 aprilie 2009).

Astfel, nereglementarea situației judecătorilor al căror termen inițial de numire în funcția a expirat până la 01.04.2022 afectează grav dreptul acestora de a activa efectiv în calitate de judecător, de dezvoltare în continuare a aptitudinilor profesionale, funcție în care au investit ani de studii, ani de activitate pe mai multe domenii în scop de a acumula cunoștințe și experiență pentru a deveni un buni profesioniști.

Cu referire la **Procedura de evaluare a performanțelor și de promovare.**

Judecătorii sunt supuși unei evaluări a performanțelor la fiecare trei ani, precum și unei evaluări extraordinare în anumite cazuri, cum ar fi performanța insuficientă, transferul sau promovarea. Evaluarea este realizată de către Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor (în continuare: Colegiul de evaluare) al CSM. Criteriile detaliate de evaluare sunt stipulate în Regulamentul cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor și evaluează eficiența activității judecătorului (criterii: rata de soluționare a dosarelor, respectarea termenelor rezonabile în procesul de înfăptuire a justiției, respectarea termenului de redactare a hotărârii, îndeplinirea în termen legal a altor atribuții stabilite prin lege, cunoașterea și aplicarea tehnologiilor informaționale), calitatea activității judecătorului (criterii: procentul de hotărâri/încheieri menținute din cele contestate, numărul și procentul de hotărâri/încheieri casate din cele examinate, cu prezentarea extrasului confirmativ, claritatea și calitatea motivării hotărârii, modul de organizare a activității profesionale, formarea profesională) și integritatea profesională a judecătorului (criterii: respectarea eticii profesionale, reputația profesională, cazuri de abateri disciplinare, încălcări ale Convenției Europene a Drepturilor Omului stabilite de CEDO). Rezultatele evaluării sunt utilizate pentru promovare - reprezentând 40 % din nota finală a unui candidat - pentru formarea profesională, pentru administrarea instanțelor și pentru acordarea gradelor de calificare a judecătorilor. În cazul în care performanța unui judecător este apreciată ca fiind „insuficientă”, se realizează o evaluare extraordinară. Faptul că performanțele unui judecător sunt apreciate ca fiind „insuficiente” în timpul a două evaluări extraordinare consecutive constituie un motiv de inițiere a procedurii de demitere de către CSM.

Același lucru se întâmplă și în cazul promovării judecătorilor, care, în mod inevitabil, trebuie să fie decisă de un fel de organism sau organ. **Acele documente internaționale care acceptă că numirile sau promovările judiciare pot fi făcute de către legislativ și executiv** (considerând că acest lucru, în sine, nu influențează imparțialitatea și independența unei instanțe), **stabilesc totuși unele restricții și condiții la această posibilitate: - judecătorii numiți trebuie să fie liberi de orice influență sau presiune atunci când își îndeplinesc rolul de judecător;**

- numirile trebuie să fie făcute în urma unei consultări cu membri ai sistemului judiciar și ai profesiei juridice sau de către un organism la care participă efectiv membri ai sistemului judiciar și ai profesiei juridice;

- o autoritate independentă și competentă, provenind în mare parte din sistemul judiciar, trebuie să fie autorizată să formuleze recomandări sau să exprime avize pe care autoritatea relevantă, împuternicită să facă numiri, să le urmeze în practică.

Cu toate acestea, majoritatea documentelor internaționale, care se concentrează asupra acestui aspect, recomandă atribuirea competenței de numire sau de promovare a judecătorilor unui organism independent de puterea executivă sau legislativă:

- Raportul din 2018 al Raportorului special al ONU privind independența judecătorilor și avocaților, Diego García-Sayán, recomandă înființarea unui organism independent însărcinat cu protejarea și promovarea independenței sistemului judiciar, înzestrat cu cele mai largi competențe în materie de selecție, promovare, formare, evaluare profesională și disciplină a judecătorilor;

- Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor din 1998²⁵, alineatul 1.3. prevede că „în ceea ce privește orice decizie care afectează selecția, recrutarea, numirea, evoluția

carierei sau încetarea mandatului unui judecător, statutul prevede **intervenția unei autorități independente de puterile executivă și legislativă**, în cadrul căreia cel puțin jumătate dintre cei care fac parte din ea sunt judecători aleși de către colegii lor în urma unor metode care să garanteze o reprezentare cât mai largă a sistemului judiciar”;

- mai multe documente ale CCJE reafirmă, de asemenea, această poziție: o în alin. 42 și 48 ale Opiniei nr. 10 (2007) privind „Consiliile judiciare în serviciul societății”, se recomandă ca Consiliul Judiciar să se asigure că selecția și promovarea judecătorilor se realizează în mod independent (de către Consiliul însuși sau în cooperare cu alte organisme); o în alin. 25 al Opiniei nr. 21 (2018) privind “Prevenirea corupției în rândul judecătorilor”, se recomandă la fel ca **selecția, numirea și promovarea judecătorilor să fie încredințate unor organisme esențialmente apolitice**, cu cel puțin o majoritate de persoane provenind din sistemul judiciar;

par. 5 și 13 din Magna Carta a Judecătorilor reafirmă faptul că **deciziile privind selecția, numirea și cariera trebuie luate de către organismul însărcinat cu garantarea independenței**, fie că este vorba de un Consiliu judiciar, fie de un alt organism specific, **independent de puterile legislativă și executivă**, compus fie din judecători exclusiv, fie dintr-o majoritate substanțială de judecători aleși de către colegii acestora;

- în Raportul privind independența sistemului judiciar Partea I: **Independența judecătorilor** (CDL-AD(2010)004)29, Comisia de la Veneția reafirmă că „**este o metodă adecvată de garantare a independenței sistemului judiciar ca un consiliu judiciar independent să aibă o influență decisivă asupra deciziilor privind numirea și cariera judecătorilor**”;

- Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ), în alin. 3.4. al Raportului Consiliilor Judiciare 2010-201130 (alin. 3.4.) afirmă, de asemenea, că „**Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să fie organul decizional în chestiunile care privesc statutul fiecărui judecător din momentul solicitării intrării în profesia de judecător, până la pensionare**”;

- Recomandările de la Kiev privind independența judiciară în Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală31 ale OSCE recomandă în alin. 3 și 4 selecția judecătorilor trebuie să fie realizată de consilii judiciare sau de comisii de experți separate, independente de executiv; una dintre cele Șapte Bune Practici Internaționale pentru Consiliile Judiciare definite în „Cele mai bune practici la nivel mondial: Consiliile judiciare - Lecții învățate din Europa și America Latină” 32, ale Fundației Internaționale pentru Sisteme Electorale (FISE) este că consiliile judiciare respective trebuie să fie responsabile de procesul de selecție a judecătorilor și să contribuie la promovarea judecătorilor.

Criterii Recomandarea CM/Rec(2010)12 stabilește că **deciziile privind selecția și cariera judecătorilor trebuie să se bazeze pe criterii obiective prestabilite prin lege sau de către autoritățile competente**.

De asemenea, GRECO a concluzionat, în prezentarea generală a rezultatelor celei de-a Patra Runde de Evaluare, că este necesar ca **numirile judecătorești să fie făcute cât mai transparent posibil, pe baza unor criterii formale și obiective** și că, împreună cu procedurile de evaluare, acestea trebuie aplicate cu respectarea independenței, integrității și imparțialității persoanelor numite în funcții judiciare.

Cu referire la controlul constituționalității Art. II. alin. (1) și (2) a Legii Nr. 120 din 23-09-2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova.

Potrivit Art. II. (1) din Legea indicată, prezenta lege intră în vigoare la expirarea a 6 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție de judecător nu a expirat la data intrării în vigoare a prezentei legi se consideră numiți până la atingerea plafonului de vârstă prin efectul prezentei legi.

Potrivit Avizului la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției (sistemul judecătoresc [4]) (sesizarea nr. 155c/2020) Curtea s-a expus:

I. Cu privire la excluderea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor [articolul 116 alin. (2)]

Astfel, ” 25. Curtea observă că, în prezent, articolul 116 alin. (2) din Constituție prevede că „judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani. După expirarea termenului de cinci ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, stabilit în condițiile legii”. 26. Prin inițiativa de revizuire a Constituției, Guvernul propune abrogarea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor în funcție formulând articolul 116 alin. (2): „Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii”. 27. În motivarea inițiativei de revizuire a articolului 116 alin. (2) din Constituție, Guvernul a notat că numirea judecătorilor în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani afectează securitatea mandatului judecătorilor nou numiți și independența acestora. 28. Cu privire la acest aspect al sesizării, Curtea constată că a fost sesizată anterior să avizeze modificarea Constituției cu referire la abrogarea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor. 29. Astfel, în Avizul nr. 6 din 19 aprilie 2016, Curtea a reținut că prin excluderea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor de la alin. (2) al articolului 116 din Constituție se urmărește asigurarea stabilității mandatului judecătorilor până la vârsta obligatorie de pensionare. Potrivit standardelor internaționale, judecătorilor trebuie să li se garanteze perioada de exercitare a funcției până la vârsta obligatorie de pensionare sau, dacă sunt numiți pe o perioadă determinată, până la finalul mandatului. Judecătorii numiți cu titlu permanent nu pot fi revocați fără un motiv just atât timp cât nu au atins vârsta pensionării obligatorii. Aceste motive trebuie să fie definite în mod precis de lege. Curtea a observat că instrumentele internaționale în această materie stabilesc că judecătorii de drept comun trebuie să fie numiți în funcție, cu titlu permanent, până la pensionare. Instituirea unor perioade de probă pentru judecătorii în funcție ar ridica probleme din punctul de vedere al independenței lor. În fine, Curtea a notat că siguranța mandatului reprezintă un element fundamental al independenței judecătorilor, iar numirea judecătorului până la o vârstă obligatorie de pensionare reprezintă garanția mandatului acestora (a se vedea §§ 27-33 din Avizul citat). Prin urmare, Curtea a reținut că inițiativa de revizuire a Constituției nu depășește limitele de revizuire stabilite de articolul 142 alin. (2) din Constituție. 30. Prin avizele sale ulterioare, i.e. Avizul nr. 4 din 5 decembrie 2017, §§ 28-34, și Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, §§ 28-36, Curtea a reiterat considerentele din Avizul nr. 6 din 19 aprilie 2016. 31. În prezent, Guvernul propune excluderea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor, aprobând în acest sens Hotărârea nr. 730 din 30 septembrie 2020 cu privire la proiectul de lege pentru modificarea Constituției Republicii Moldova. 32. Curtea reiterează concluziile din avizele sale anterioare menționate supra cu privire la acest subiect, potrivit cărora inițiativa de revizuire a Constituției referitoare la abrogarea prevederii privind numirea judecătorilor în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani corespunde limitelor de revizuire stabilite de articolul 142 din Constituție.

Cu privire la atribuția Președintelui Republicii de a respinge o singură dată candidatura propusă de Consiliul Superior al Magistraturii [articolul 116 alin. (2)]

33. Curtea observă că Guvernul propune o redacție nouă a articolului 116 alin. (2) din Constituție. Teza a II-a a acestui articol ar stabili că „Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii”. 34. În motivarea acestei propuneri, Guvernul menționează că, în prezent, această prevedere

se regăsește la articolul 11 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, iar introducerea ei în Constituție este necesară pentru a se garanta, la nivel constituțional, că numirea judecătorilor nu poate fi influențată în mod decisiv de către puterea executivă. 35. Examinând acest aspect al sesizării, Curtea observă că atât în Avizul nr. 6 din 19 aprilie 2016, la § 36, cât și în Avizul nr. 4 din 5 decembrie 2017, la § 37, ea a reținut că reglementarea constituțională a acestui aspect va constitui una din garanțiile autorității judecătorești și va exclude interferența altei puteri în procesul decizional de numire a judecătorilor. 36. De asemenea, în Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, Curtea a notat că reglementarea în Constituție a dreptului de veto al Președintelui Republicii, care poate fi exercitat doar o singură dată la numirea judecătorilor, consolidează rolul decizional al Consiliului Superior al Magistraturii la numirea judecătorilor și previne situațiile în care competența Președintelui țării în această materie ar putea fi supusă modificărilor frecvente de către Parlament, prin legi organice. Curtea a observat că amendamentul propus asigură un echilibru corect între competențele Consiliului Superior al Magistraturii și ale Președintelui Republicii în procedura de numire a judecătorilor, așa cum acesta a fost stabilit în jurisprudența Curții Constituționale. Astfel, Curtea a reținut că Consiliul Superior al Magistraturii are rolul primar în procedurile privind numirea, promovarea, transferarea, demisia sau eliberarea din funcția de judecător și orice abatere de la această regulă contravine articolului 123 alin. (1) din Constituție (a se vedea §§ 41-42). 37. În același timp, Curtea a observat că propunerea de modificare a articolului 116 alin. (2) din Constituție nu stabilește o soluție pentru situația în care Președintele Republicii ar refuza numirea repetată a judecătorului propus de Consiliul Superior al Magistraturii (ACC nr. 1 din 22 septembrie 2020, § 44). În acest sens, pentru a consolida rolul decizional al Consiliului Superior al Magistraturii în procedura de numire a judecătorilor stabilit prin articolul 123 alin. (1) din Constituție (a se vedea HCC nr. 11 din 27 aprilie 2010, § 5; HCC nr. 21 din 25 iulie 2013, § 78) și, totodată, reieșind din jurisprudența Curții referitoare la neexecutarea obligațiilor constituționale de către Președintele Republicii (e.g. HCC nr. 2 din 24 ianuarie 2017; HCC nr. 23 din 9 iulie 1998), Curtea consideră că ar fi necesară reglementarea unui mecanism care ar evita crearea unor blocaje instituționale. 38. În acest sens, Parlamentul are o marjă discreționară largă în alegerea mecanismelor capabile să evite blocajele instituționale în domeniul numirii judecătorilor propuși de Consiliul Superior al Magistraturii. Este important ca mecanismul ales să asigure un echilibru corect între rolul Consiliului Superior al Magistraturii și rolul Președintelui Republicii în acest domeniu. De exemplu, în opinia Comisiei de la Veneția, propunerile repetate ale Consiliului Superior al Magistraturii ar putea intra în vigoare direct, fără intervenția Președintelui Republicii, dacă Președintele nu va emite un decret cu privire la numirea judecătorului în termenul prevăzut de lege (a se vedea, *mutatis mutandis*, Opinia cu privire la propunerile de modificare a proiectului de lege privind modificarea Constituției pentru consolidarea independenței judecătorilor din Ucraina, aprobată la cea de-a 97-a sesiune plenară (Veneția, 6-7 decembrie 2013), CDL-AD(2013)034-e, § 16). 39. Așadar, Curtea reține că inițiativa de revizuire a Constituției referitoare la atribuția Președintelui Republicii de a respinge o singură dată candidatura propusă de Consiliul Superior al Magistraturii corespunde limitelor de revizuire stabilite de articolul 142 din Constituție”.

VIII. Cu privire la rolul Consiliului Superior al Magistraturii [articolul 1211]

”73. Curtea observă că, în prezent, rolul Consiliului Superior al Magistraturii este stabilit de Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. Articolul 1 alin. (1) din această Lege prevede că Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești. De asemenea, alineatul (2) din același articol prevede că Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea

judecătorească. Totodată, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că prin natura sa juridică Consiliul Superior al Magistraturii are rolul de a garanta independența autorității judecătorești (a se vedea HCC nr. 10 din 4 martie 1997 și HCC nr. 23 din 27 iunie 2017, § 56). 74. Prin inițiativa de revizuire a Constituției, Guvernul propune completarea Secțiunii a 2-a din capitolul IX din Constituție cu articolul, care prevede că **Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței autorității judecătorești**. 75. Examinând acest aspect al sesizării, Curtea notează că în Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, § 107, ea a reținut că prin stabilirea la nivelul Constituției a rolului Consiliului Superior al Magistraturii nu se produce vreo ingerință în valorile protejate de Legea Supremă. Prin prevederea în discuție se reiterează rolul Consiliului stabilit în jurisprudența Curții, fără a se prelua din atribuțiile sau din rolul altor autorități publice. 76. Prin urmare, Curtea reține că propunerea de completare a Constituției cu articolul 121I corespunde limitelor de revizuire stabilite de articolul 142 din Constituție.

XIII. Cu privire la intrarea în vigoare a legii [articolul II alin. (1)]

”119. Curtea observă că articolul II alin. (1) din proiectul de lege prevede că legea intră în vigoare la expirarea a șase luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Guvernul nu a motivat necesitatea amânării cu șase luni a intrării în vigoare a amendamentelor la Constituție. 120. Cu privire la acest aspect al sesizării, în Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, §§ 177-178, Curtea a reținut că articolul 76 din Constituție, care stabilește condițiile de intrare în vigoare a legilor, prevede că legea se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și intră în vigoare la data publicării sau la data prevăzută în textul ei. În baza acestui articol, Parlamentul deține o marjă discreționară în materia stabilirii termenului intrării în vigoare a legilor. Totuși, chiar și în acest domeniu, marja sa este delimitată. Astfel, la stabilirea momentului intrării în vigoare a legilor, legislatorul trebuie să aibă în vedere dacă prin amânarea efectelor legii sau prin retroactivitatea ei pot fi încălcate valorile constituționale. Curtea a observat că termenul de șase luni pentru intrarea în vigoare a amendamentelor la Constituție ar putea fi necesar pentru armonizarea legilor organice cu amendamentele constituționale. Totuși, în vederea sporirii independenței puterii judecătorești, care este o valoare constituțională, Curtea a considerat că termenul de intrare în vigoare a legii de modificare a Constituției, stabilit de articolul II alin. (1), în partea ce ține de abrogarea termenului inițial de cinci ani de numire a judecătorilor (i.e. articolul 116 alin. (2) din proiectul de lege), ar putea fi redus”.

XIV. Cu privire la situația judecătorilor cu termenul inițial de numire în funcție neexpirat [articolul II alin. (2)]

”121. Curtea observă că articolul II alin. (2) din proiectul de lege prevede că judecătorii în privința cărora la data intrării în vigoare a legii de revizuire nu a expirat termenul inițial de numire în funcția de judecător, prin efectul legii, se consideră numiți până la atingerea plafonului de vârstă. 122. În Avizul nr. 1 din 22 septembrie 2020, § 181, Curtea a reținut că aceste prevederi nu afectează în vreun fel valorile Constituției. Dimpotrivă, ea asigură o trecere, prin efectul legii, de la termenul inițial de numire în funcție neexpirat la numirea până la atingerea plafonului de vârstă, fără a fi necesară parcurgerea altor proceduri suplimentare de către judecătorii în discuție. În acest mod, judecătorii cu termenul inițial de numire în funcție neexpirat vor beneficia de stabilitatea mandatului lor imediat cu intrarea în vigoare a amendamentelor la Constituție. 123. Așadar, Curtea reține că articolul II alin. (2) din proiectul de lege corespunde exigențelor stabilite de Constituție”.

Însă, atât în proiectul supus avizării, cât și în Legea contestată Legiuitorul nu s-a expus asupra situației judecătorilor în funcție cărora le-a expirat sau urmau să le expire împuternicirile până la 01.04.2022, astfel fiind creat un vid juridic (omisiune), nereglementat până în prezent.

Prin Hotărârea privind controlul constituționalității a Legii nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, Curtea a notat că, *constată că amendamentele constituționale operate prin Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, care au intrat în vigoare la 1 aprilie 2022, au exclus termenul inițial de cinci ani de numire a judecătorilor instanțelor judecătorești prevăzut de articolul 116 alin. (2) din Constituție. În Avizul nr. 2 din 3 decembrie 2020, § 29, Curtea a notat că amendamentele în discuție urmăresc asigurarea stabilității mandatului judecătorilor până la vârsta obligatorie de pensionare. Dispozițiile finale ale Legii nr. 120 din 23 septembrie 2021 stabilesc că judecătorii al căror termen inițial de numire în funcția de judecător nu a expirat la data intrării în vigoare a legii se consideră numiți până la atingerea plafonului de vârstă prin efectul legii.*

Totuși, Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021 pentru modificarea Constituției nu reglementează situația judecătorilor al căror termen inițial de numire în funcția de judecător a expirat până la 1 aprilie 2022, aceștia urmând să fie confirmați în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Curtea a menționat supra, la § 76, că nu poate examina constituționalitatea prevederilor în discuție disociindu-se de circumstanțele de fapt în care a fost adoptată Legea nr. 26 din 10 martie 2022. Astfel, Curtea nu poate ignora situația unui număr mare de judecători care urmează să parcurgă procedura confirmării în funcție până la atingerea plafonului pentru limită de vârstă, o chestiune care este de notorietate în mediul juridic.

Curtea a menționat anterior că, prin esența preeminenței dreptului și rolul justiției într-o societate democratică, Curtea trebuie să garanteze, în cadrul competențelor care-i revin, protecția independenței judecătorilor și să asigure efectul ei deplin. Curtea precizează că o concluzie inversă ar submina încrederea în sistemul judecătoresc și ar pava calea pentru folosirea articolului 116 alin. (2) din Constituție ca subterfugiu pentru eludarea articolelor 1 alin. (3), 20 și 116 alin. (1) din Constituție (HCC nr. 38 din 7 decembrie 2021, § 80).

Așadar, fiind ghidată de consecințele hotărârii pe care o va pronunța, Curtea nu poate ignora această problemă stringentă pe care o remarcă. În eventualitatea în care nu s-ar pronunța în această privință, Curtea ar lăsa nerezolvată o situație cu efecte directe pentru judecarea cauzelor într-un termen rezonabil, pentru volumul crescut de muncă al judecătorilor care se află în exercițiul funcției și pentru bugetul de stat din care sunt plătite salariile judecătorilor care nu au fost confirmați în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, ce remunerează o activitate care le-a fost suspendată.

În Hotărârea nr. 38 din 7 decembrie 2021, Curtea a reținut că competența Consiliului Superior al Magistraturii de a numi judecătorii în funcție până la atingerea plafonului de vârstă putea fi dedusă pe baza principiului autoadministrării judecătorești, precum și pe baza textului „se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii” din articolul 116 alin. (2) din Constituție (§ 69). Curtea notează că articolul 116 alin. (2) din Constituție, în redactarea de la data adoptării Hotărârii nr. 38 din 7 decembrie 2021, prevedea după textul menționat că judecătorii care au susținut concursul sunt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de cinci ani. După expirarea termenului de cinci ani, judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. Totuși, amendamentele constituționale operate prin Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021 au exclus termenul inițial de cinci ani de numire a judecătorilor instanțelor judecătorești prevăzut de articolul 116 alin. (2) din Constituție.

Cu alte cuvinte, după 1 aprilie 2022, atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă nu mai pot fi deduse din prevederile constituționale. Competența în discuție a fost prevăzută, în scop tranzitoriu, în Legea nr. 47 din 10 martie 2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor. **Potrivit acestei**

legi, Consiliul Superior al Magistraturii va înainta Președintelui Republicii Moldova propunerile de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă pentru: (1) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție a expirat la data intrării în vigoare a legii, dar nu au fost supuși evaluării extraordinare a performanțelor, prevăzută la articolul 13 alin. (4) lit .a) din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor; (2) judecătorii al căror termen inițial de numire în funcție a expirat până la data de 1 aprilie 2022.

Din aceste motive, Curtea notează că neconstituționalitatea textului „stabilite prin Constituția Republicii Moldova” din articolul 15 alin. (12) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 nu exclude competența Consiliului Superior al Magistraturii de a înainta, în condițiile Legii nr. 47 din 10 martie 2022, către Președintele Republicii Moldova propunerile de numire în funcție până la atingerea plafonului de vârstă a judecătorilor al căror termen inițial de numire în funcție a expirat până la data de 1 aprilie 2022”.

Cu toate că, Curtea s-a expus tangențial asupra situației judecătorilor a căror termen de 5 ani a expirat până la 01.04.2022, aceasta nu a soluționat vidul juridic și în continuare afectează grav situația judecătorilor al căror termen inițial de numire în funcție a expirat până la data de 1 aprilie 2022 și implicit independența sistemului judecătoresc.

Mai mult, lipsa reglementării juridice care ar asigura continuitatea mandatelor judecătorilor în funcție al căror împuterniciri au expirat până la data de 1 aprilie 2022 a creat un instrument (Legea 47 din 10-03-2022) prin care puterea executivă, pe baza unor acțiuni de profilare ilegală din partea organelor de control adoptă decizii arbitrare, cu încălcarea prezumției de nevinovăție, încălcarea dreptului la viața privată și de familie, în ceea ce privește cariera judecătorilor vizați, fapt care erodează semnificativ independența justiției (Motivarea incidenței în dreptul garantat cum este: dreptul la un proces echitabil, încălcarea prezumției de nevinovăție, încălcarea dreptului la viața privată și de familie, a se vedea mai sus la controlul constituționalității Legii 47 din 10-03-2022).

Mai mult, nereglementarea situației judecătorilor al căror termen inițial de numire în funcția a expirat până la 01.04.2022 prin **Legea 120/2021 pentru modificarea Constituției este una discriminatorie** în raport cu judecătorii a căror termen de 5 ani nu a expirat până la 01.04.2022.

Toți judecătorii în funcție la momentul adoptării Legii contestate se aflau în **situații similare sau aproape similare și urmau a fi tratați la fel**, adică să fie numiți în funcție până la plafon automat prin efectul legii sau decret prezidențial formal adoptat, fără careva evaluări din partea Președintelui Republicii Moldova.

În acest sens urmează a fi reținut că, majoritatea judecătorilor care au fost numiți până la plafon prin efectul legii nu au parcurs nici o evaluare ordinară în comparație cu cei a căror termen a expirat înainte de 01.04.2022 și au cel puțin o evaluare ordinară, inclusiv și subsemnata.(din datele care dispun 40 judecători au cel puțin o evaluare ordinară)

Potrivit Art. 1 din Protocolul nr. 12 CEDO(interzicerea generală a discriminării) „1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație. 2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate în paragraful 1.”

Astfel, art. 1 din Protocolul nr. 12 extinde domeniul de aplicare al protecției împotriva discriminării la „orice drept prevăzut de lege”. Prin urmare, acesta instituie o **interdicție generală a discriminării** [Savez crkava “Riječ života” și alții împotriva Croației, 2010, pct. 103; Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei (MC), 2009, pct. 53] și un drept „autonom” de a nu fi discriminat. Curtea a confirmat că noțiunea de discriminare, interzisă atât de art. 14 din Convenție, cât și de art. 1 din Protocolul nr. 12, trebuie să fie interpretată în

același mod 1 [Pilav împotriva Bosniei și Herțegovinei, 2016, pct. 40; Zornić împotriva Bosniei și Herțegovinei, 2014, pct. 27; Sejdić și Finci împotriva Bosniei și Herțegovinei (MC), 2009, pct. § 55-56].

Potrivit interpretării date de Curte acestei dispoziții, **art. 1 din Protocolul nr. 12 extinde domeniul de aplicare al protecției nu numai la „orice drept prevăzut de lege”, ci chiar dincolo de aceste drepturi** (Savez crkava “Riječ života” și alții împotriva Croației, 2010, pct. 104). Acest lucru ar rezulta din paragraful 2 al dispoziției menționate, care prevede, în plus, **că nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică.**

Potrivit Raportului explicativ privind Protocolul nr. 12, domeniul de aplicare al protecției oferite de acest articol include patru categorii de situații, în special „cazul în care o persoană este discriminată:

1. în exercitarea oricărui drept acordat în mod specific unei persoane prin dreptul național;
2. în exercitarea unui drept care poate fi dedus dintr-o obligație clară ce revine unei autorități publice în temeiul dreptului național, și anume în cazul în care o autoritate publică are obligația de a se comporta într-un anumit mod în conformitate cu dreptul național;
3. de către o autoritate publică în exercitarea puterii sale discreționare ;
4. prin orice **altă acțiune sau omisiune a unei autorități publice.**

Raportul explicativ clarifică, de asemenea, faptul că „nu s-a considerat necesar să se precizeze care dintre aceste patru elemente sunt reglementate de art. 1 § 1 și care dintre ele de art. 1 § 2. Cele două paragrafe sunt complementare, efectul combinat al acestora fiind acela că toate cele patru elemente sunt reglementate de art. 1. De asemenea, trebuie să se țină seama de faptul că distincțiile dintre categoriile respective [...] nu sunt clare și că sistemele juridice naționale pot avea abordări diferite în ceea ce privește stabilirea categoriei din care face parte fiecare caz. (pct. 23).

Prezenta sesizare se referă la reconfirmarea în funcție a judecătorilor a căror mandat de 5 ani a expirat, iar prin **Legea 120/2021 pentru modificarea Constituției** situația acestora nu a fost reglementată.

V. Expunerea cerințelor autorului sesizării.

Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 135 alin. din Constituție, art. 4 din Legea privind Curtea Constituțională și art. 4 din Codul jurisdicției constituționale, solicit:

1. Interpretarea art. 88 lit. d) și art. 116 alin. (3) din Constituție în coroborare cu alin. (3,4) al art. 11 din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, referitoare la:
 - întinderea discreției Președintelui Republicii Moldova în exercitarea atribuțiilor de numire sau confirmare în funcție a judecătorilor până la plafon, în special în ceea ce privește adoptarea deciziilor privind cariera/reconfirmarea în funcție a judecătorilor în baza informațiilor (despre judecători, implicit din spațiul public în cadrul mai multor reportaje și investigații jurnalistice, din demersurile justițiabililor concreți) care nu sunt verificate în condițiile legii de organe competente, transparent și echitabil și fără a oferi posibilitatea judecătorului de a prezenta opinia sa cu privire la acestea;
 - criteriile și procedura conform căreia Președintele Republicii Moldova urmează să ia decizia de confirmare/ numire sau respingere a judecătorului în funcție până la plafon or, la etapa respectivă în Legislația Republicii Moldova este un vid juridic (omisiune), în cazul în care acestea nu sunt acoperite de prevederile Codului administrativ, care lasă loc de interpretări subiective cu riscul adoptării unor decizii arbitrare din partea puterii executive.

2. Declaraarea neconstituționalității Legii nr. 47 din 10.03.2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor, în măsura în care nu este aplicată ca un instrument prin care să fie asigurat continuitatea mandatelor judecătorilor, în funcție, a căror împuterniciri au expirat până la 01.04.2022, dar se interpretează în sensul oferirii Președintelui Republicii Moldova a împuternicirilor:
- *de evaluare a imparțialității și eticii profesionale sub aspectul reputației ireproșabile a judecătorilor pentru confirmarea în funcție până la plafon fără a ține cont de evaluarea performanțelor judecătorilor;*
 - *în evaluarea integrității judecătorului inclusiv prin corespunderea averii declarate cu veniturile legale disponibile, corespunderea nivelului de viață cu veniturile legale etc. și constatarea discrepanței vădite sau lipsei acesteia între venitul oficial obținut și cheltuielile înregistrate pentru procurarea bunurilor și subsecvent constatarea bănuielii obținerii unor venituri dubioase;*
 - *constatarea faptului primirii donațiilor suspecte eventual cu caracter fictiv al acestora de la diferite persoane fizice în scopul încercării de către judecători de a-și acoperi discrepanțele între venitul oficial obținut și cheltuielile înregistrate;*
 - *constatarea indicării datelor incomplete sau contradictorii în declarațiile de avere și interese;*
 - *constatarea adoptării hotărârilor dubioase ce creează suspiciuni de părtinire și executare a unor ordine din zona politicului, care implică a dus la favorizarea unor actori politici;*
 - *constatarea problemelor de independență și integritate a judecătorilor care trezesc suspiciuni rezonabile privind hotărârile pronunțate de judecători;*
 - *emiterea deciziei de respingere a candidatului/judecătorului până la plafon în baza informației furnizate de CNA Președintelui Republicii Moldova, efectuată în conformitate cu prevederile art. 4, alin. (1) lit. f) al Legii nr. 1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, și anume: „efectuarea analizei operaționale și strategice a actelor de corupție, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, a informației privind studiile analitice ale fenomenului corupției” și care, poartă un caracter informativ/analitic și este atribuită la secretul de stat. Respectiv, informația dată nu poate fi divulgată terțelor persoane, adică judecătorului vizat; în baza unor informații care nu au fost verificate, în modul prevăzut de lege de un organ competent în mod transparent și echitabil și fără a oferi judecătorului posibilitatea de a se expune pe marginea informațiilor indicate.*
3. Controlul constituționalității Art. II. alin. (1) și (2) a Legii Nr. 120 din 23-09-2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova în vederea soluționării vidului juridic care este unul discriminatoriu și aduce atingere dreptului la viața privată și de familie a judecătorilor, în funcție, a căror împuterniciri au expirat până la 01.04.2022 în raport cu judecătorii a căror termen de 5 ani nu a expirat până la 01.04.2022;

VI. Lista documentelor relevante

La prezenta sesizare, urmează a fi anexate materialele cauzei nr. 2-22119649-12-3-12082022.

VII. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria mea onoare că informațiile prezentate Curții sunt veridice pentru ce și semnez.

08.12.2022

Silvia Slobodzean

ÎNCHEIERE

08 decembrie 2022

mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani)
Instanța de judecată în componența
Președintele ședinței, judecător
Grefier

Vitalii Ciumac
Sandra Tocilă

Examinînd în ședință de judecată publică cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de reclamantul Silvia Slobodzean în cadrul examinării acțiunii în contencios administrativ intentate la cererea de chemare în judecată depusă de Silvia Slobodzean împotriva Președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu cu participarea terțului Consiliul Superior al Magistraturii privind contestarea actelor administrative și obligarea emiterii actului administrativ,

a c o n s t a t a t:

Pe rolul Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) se află în examinare cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată în contenciosul administrativ depusă de Silvia Slobodzean împotriva Președintelui Republicii Moldova, Maia Sandu cu participarea terțului Consiliul Superior al Magistraturii privind contestarea actelor administrative și obligarea emiterii actului administrativ.

În cadrul ședinței de judecată reclamantul Silvia Slobodzean a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate cu următoarele solicitări: controlul constituționalității Legii nr.47 din 10.03.2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor; controlul constituționalității art.II alin.(1) și (2) al Legii nr.120 din 23.09.2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova cît și interpretarea art.88 lit.d) și art.116 alin.3 din Constituție, referitor la întinderea discreției Președintelui Republicii Moldova în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor, în coroborare cu alin.(3), (4) al art.11 din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului;

În ședința de judecată atît reclamantul Silvia Slobodzean a susținut cererea depusă și a solicitat admiterea acesteia.

În ședința de judecată reprezentantul pîrîtului, reprezentant în bază de procură Lilia Tonu și Gheorghe Guțu nu au obiectat, menționînd că acesta este un drept al părții reclamante.

În cadrul ședinței de judecată terțul Consiliul Superior al Magistraturii, fiind citat în mod legal despre data și ora ședinței de judecată, nu s-a prezentat, instanța de judecată constatînd ca posibilă examinarea cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate în lipsa acestuia.

Audiind părțile pe dosar, studiind materialele cauzei instanța de judecată,

ajunge la concluzia că cererea înaintată de Silvia Slobodzean este una întemeiată și urmează a fi admisă din următoarele considerente.

Conform art.195 din Codul Administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.

Conform art.12/1 din Codul de Procedură Civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; d) nu există o hotărîre anterioară a Curții Constituționale avînd ca obiect prevederile contestate. Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile. Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin.(2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei. Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Instanța reține că, potrivit normelor de drept enunțate, sesizarea Curții Constituționale este admisibilă numai în cazul în care actul normativ este aplicat sau urmează a fi aplicat, conform opiniei instanței, în pricina concretă pe care o examinează.

Conform hotărîrii Curții Constituționale nr.15 din 06.05.1997 cu privire la interpretarea art.135 al.1 lit.g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logica între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa părților sau din oficiu de către instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sînt: necesitatea efectuării unui control de neconstituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea și Curtea Constituțională chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

În acest sens instanța reține că în cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate s-a solicitat: controlul constituționalității Legii nr.47 din 10.03.2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor; controlul constituționalității art.II alin.(1) și (2) al Legii nr.120 din 23.09.2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova cît și interpretarea art.88 lit.d) și art.116 alin.3 din Constituție, referitor la întinderea discreției Președintelui Republicii Moldova în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor, în coroborare cu alin.(3), (4) al art.11 din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

Totodată instanța conchide că potrivit art.12¹ CPC, pentru invocarea excepției de neconstituționalitate, legătura logică și indispensabilă între fondul litigiului și normele de drept ale căror constituționalitate s-a solicitat să fie verificată, este susținut în speță.

Corespunzător, reieșind din faptul întrunirii condițiilor cumulative obligatorii stipulate la pct.82 din Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016 pentru a fi posibilă sesizarea Curții Constituționale, instanța conchide de a admite reclamantului Silvia Slobodzean privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, or în cazul deferit judecății, instanța de judecată se va conduce și va aplica la soluționarea cauzei inclusiv și prevederile legale ale căror control de constituționalitate se solicită a fi verificat de către Înalta Curte.

În temeiul celor expuse și în conformitate cu prevederile art.195, art.230 din Codul Administrativ, art.12¹ alin.1, 2 din Codul de Procedură Civilă, instanța de judecată,

DISPUNE :

Se admite cererea reclamantului Silvia Slobodzean.

Se sesizează Curtea Constituțională privind controlul constituționalității Legii nr.47 din 10.03.2022 pentru modificarea articolului 13 din Legea nr.154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor; controlul constituționalității art.II alin.(1) și (2) al Legii nr.120 din 23.09.2021 pentru modificarea Constituției Republicii Moldova cît și interpretarea art.88 lit.d) și art.116 alin.3 din Constituție, referitor la întinderea discreției Președintelui Republicii Moldova în ceea ce privește reconfirmarea în funcție a judecătorilor, în coroborare cu alin.(3), (4) al art.11 din Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului.

Încheierea separat nu se supune nici unei căi de atac, dar poate fi atacată o dată cu fondul cauzei.

Președinte de ședință, judecător

Vitalii Ciumac